Effecten van een groter en professioneler bewegingsaanbod op de basisschool

Pilotonderzoek naar de effecten van 3+2 aanbod op basisscholen

3+2 = een fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Colofon

Titel

Effecten van een groter en professioneler bewegingsaanbod op de basisschool

Pilotonderzoek naar effecten van 3+2 aanbod op de basisschool.

Onderzoek en rapportage

Marja Leijenhorst MSc

Drs. Baukje Zandstra

Jarno Hilhorst MSc

Dr. Harry Stegeman

Het onderzoek is uitgevoerd door de Koninklijke Vereniging van leraren Lichamelijke Opvoeding (KVLO), Kennispraktijk en vijf Nederlandse hogescholen met lerarenopleidingen LO: de Hogeschool van Amsterdam, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, De Haagse Hogeschool, de Hanzehogeschool Groningen en de Christelijke Hogeschool Windesheim.

Financiering

Het pilotonderzoek 3+2 is uitgevoerd met financiering van de ondersteuningsregeling Effectiviteit Interventies namens het platform Sport, Bewegen en Onderwijs en cofinanciering door de KVLO, Kennispraktijk en de vijf hogescholen.

© 2011

Met dank aan…

alle basisscholen, leraren en studenten die betrokken waren bij de uitvoering van het pilotonderzoek 3+2 en het Mulier Instituut voor het uitwisselen van expertise.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3

1 Inleiding 5

1.1 Leeswijzer 7

2 Onderzoeksopzet 9

2.1 Onderzoeksvraag 9

2.2 Onderzoeksgroep 9

2.3 Meetinstrumenten 10

2.4 Benodigde materialen 11

2.5 Werkwijze 11

2.6 Dataverwerking en -analyse 15

3 Resultaten 17

3.1 Het effect van het aanbod 3+2 op het behalen van de beweegnorm 17

3.1.1 Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) 17

3.1.2 Combinorm 17

3.1.3 Beweeggedrag van kinderen 18

3.2 Het effect van het aanbod 3+2 op de kwaliteit van bewegen 20

3.2.1 Kwaliteit van bewegen 20

3.2.2 Verschil in observaties tussen ALO's 24

4 Conclusies 25

5 Discussie 27

6 Aanbevelingen 31

Bronnen 34

Bijlage 35

1 Inleiding

De KVLO heeft in 2010 en 2011 de campagne '3+2 = een fit idee' gevoerd. Hierbij is ingezet op elke schooldag gekwalificeerd bewegingsonderwijs en sport, waarvan drie uur per week binnen schooltijd en twee uur daarbuiten.

Samen met vijf hogescholen [1] (lerarenopleidingen LO en lectoraten) en Kennispraktijk heeft de beroepsorganisatie vanuit een ondersteuningsaanvraag bij het deelproject Effectiviteit Interventies (Platform Sport, Bewegen en Onderwijs) het pilotonderzoek 3+2 in het basisonderwijs uitgevoerd. In dit rapport wordt verslag gedaan van dit onderzoek. Doel van het onderzoek naar de interventie 3+2 is zicht te krijgen op effecten van het aanbod van 3+2 op basisscholen op de ontwikkeling van kinderen.

3+2 staat voor: drie uur gym door een vakleraar en twee uur een naschools sportaanbod, voor iedere leerling van 6 tot 18 jaar.

Op deze manier kun je de beweegnorm van een uur bewegen per dag structureel halen. De school is dé plek om dat te regelen, want daar bereik je alle kinderen. Op scholen zijn gekwalificeerde docenten, die leerlingen de juiste begeleiding en stimulans kunnen geven. Zowel de goede en fitte als de minder getalenteerde en minder gemotiveerde leerling. Daarnaast zijn er voor het bewegingsonderwijs richtlijnen opgesteld met einddoelen en leerlijnen, zodat ieder kind gevarieerd en doelgericht les krijgt.

Leraren lichamelijke opvoeding kunnen na schooltijd ook de spin in het web van bewegen zijn: door een coördinerende rol in een 'beweegteam', in samenwerking met een Lobosser of via de Brede School in een combinatiefunctie.

Bron: http://www.3plus2.nl/

Het streven is uiteindelijk te komen tot een beschrijving van waar, voor wie en op welke wijze bewegen op en rond school kan leiden tot specifieke effecten. Dit pilotonderzoek geeft daartoe een eerste aanzet, maar kan vanzelfsprekend geen sluitend antwoord geven. Het focust zich op de inventarisatie van meetinstrumenten en de bruikbaarheid van deze instrumenten binnen dergelijk onderzoek en het geeft aanbevelingen voor de uitvoering van toekomstig onderzoek. Het gaat daarbij om de werkwijze en de instrumenten waarmee studenten, scholen en wetenschappers op gestandaardiseerde wijze na kunnen gaan welke effecten bewegen en sport op en rond school heeft op het (bewegings)gedrag en de ontwikkeling van kinderen. De waarde van de onderzoeksresultaten heeft beperkingen - het betreft een kleine pilot - en de resultaten zijn hooguit indicatief. Ze kunnen echter van invloed zijn op de wijze waarop toekomstig effectonderzoek plaatsvindt.

[1] Hanzehogeschool Groningen, Christelijke Hogeschool Windesheim, Hogeschool van Amsterdam, De Haagse Hogeschool en de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen.

Kerndoelen als uitgangspunt

Het maatschappelijk belang van bewegen en sport op en rond school wordt onderkend, waarbij het om meer gaat dan het vergroten van de bewegingsvaardigheid en het toerusten van jeugdigen voor deelname aan de bewegingscultuur. Er is inmiddels redelijk wat onderzoek gedaan naar maatschappelijke effecten van sport en bewegen op gezondheid, sociaal gedrag, schoolsucces en welbevinden (Stegeman, 2007; Bailey, 2006) maar in de context van het Nederlandse bewegingsonderwijs is nog beperkt onderzoek gedaan. Onderzoeken die wel in de context van bewegingsonderwijs zijn verricht richten zich met name op reflecties van volwassenen, op de beleving van de gymles en op samenhangen. Met samenhangen wordt bedoeld dat wel wordt gekeken naar verschillen tussen groepen (met/zonder vakleraar, mate van variatie in werkvormen, sportgedrag), maar niet naar oorzakelijke verbanden of naar verschillen over een bepaalde tijd. Er wordt hierbij niet gekeken hoe kinderen zich tijdens hun schoolloopbaan ontwikkelen en er worden geen pogingen gedaan om de beweeginterventie (bewegingsonderwijs en/of schoolsport) te koppelen aan veranderend gedrag van kinderen (effectonderzoek). Stegeman (2000, p. 148) stelt dat "het mogelijke (maatschappelijke) doel van bewegen wel heel erg gemakkelijk tot (vakoverstijgende) doelstelling van het onderwijs in bewegen wordt verheven. (…) Als blijkt dat de beoogde effecten op een andere wijze dan via het bewegingsonderwijs kunnen worden gerealiseerd, dan verliest het vak op zijn minst een deel van zijn bestaansrecht." Daarom is het van belang om 'vakeigen' doelen verder te onderzoeken.

Volgens de wet moeten basisscholen in Nederland bewegingsonderwijs aanbieden en zich richten op twee kerndoelen:

1. De leerlingen leren op een verantwoorde manier deelnemen aan de omringende bewegingscultuur en leren de hoofdbeginselen van de belangrijkste bewegings- en spelvormen ervaren en uitvoeren.
2. De leerlingen leren samen met anderen op een respectvolle manier aan bewegingsactiviteiten deelnemen, afspraken maken over het reguleren daarvan, de eigen bewegingsmogelijkheden inschatten en daarbij bij activiteiten rekening te houden.[2]

Het grootste deel van de vakwereld is in lijn hiermee tegenwoordig – weliswaar met accentverschillen – van mening dat de lessen lichamelijke opvoeding vooral gericht moeten zijn op doelstellingen zoals beter leren bewegen en sporten, leren samen bewegen, bewegen leren regelen en leren over bewegen, samengevat in het begrip 'meervoudige deelnamebekwaamheid'.[3] Ook in de recente 'Toekomstvisie LO' vormt het leren deelnemen aan sport en bewegingssituaties vanuit een pedagogische context voor elk denkbaar bewegingsonderwijs-scenario de basis.[4]

Naast de KVLO spelen de lerarenopleidingen LO en de SLO[5] een cruciale rol in Nederland als het gaat om de visie en werkwijze ten aanzien van bewegen en sport op scholen. De lerarenopleidingen LO richten hun programma vanzelfsprekend in conform de bovengenoemde kerndoelen, maar leggen bij de uitwerking deels

[2] Gerven & Letschert (2006)
[3] Bax (2010)
[4] Brouwer et al. (2011)
[5] SLO is het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling

eigen accenten. Daarom is het niet eenvoudig om een goed beeld te krijgen van effecten van sport en bewegen op en rond school omdat de focus van de docent kan verschillen. In dit onderzoek vormen de kerndoelen het uitgangspunt. Die kerndoelen "geven een algemene omschrijving van het onderwijsaanbod dat de school verplicht is te geven. De kerndoelen geven echter weinig houvast om de deugdelijkheid van bewegingsonderwijs te meten. Daarvoor zijn concretere doelstellingen en formuleringen nodig".[6] Die concretere doelstellingen en formuleringen zijn neergelegd in het *Basisdocument Bewegingsonderwijs*.[6] Deze publicatie is in 1999 door SLO en KVLO gezamenlijk ontwikkeld, in samenwerking met het werkveld. Sindsdien is het verder doorontwikkeld met methodisch-didactische handreikingen en in 2011 is het volledig geactualiseerd. Het basisdocument heeft een intermediaire functie, onder andere om de discussie over de kwaliteit van het basisonderwijs te stimuleren en te sturen.[6] Het geeft aan welke kernactiviteiten voor de verschillende leeftijdsgroepen relevant zijn met een niveauaanduiding voor de te behalen tussendoelen. Daarnaast beschrijft het de reguleringsdoelen. Alle zes de lerarenopleidingen LO maken in hun opleiding gebruik van dit boek.

1.1 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt uiteengezet hoe het onderzoek is opgezet, wat de centrale onderzoeksvragen zijn, wie de onderzoeksgroep is, hoe het onderzoek is uitgevoerd en wie daarin welke taken heeft uitgevoerd. Daarnaast komen de gehanteerde meetinstrumenten aan de orde. Ook wordt een overzicht gegeven van de benodigde materialen en de werkwijze, tot slot volgen de methoden voor dataverwerking en –analyse. De resultaten van het onderzoek die antwoorden geven op de onderzoeksvragen worden in hoofdstuk 3 uiteengezet. De conclusies naar aanleiding van de resultaten worden in hoofdstuk 4 weergegeven. In hoofdstuk 5 volgt de discussie en in hoofdstuk 6 worden vervolgens aanbevelingen gedaan voor toekomstig onderzoek. Tot slot volgen nog als bijlagen een overzicht van beschikbare meetinstrumenten, de onderbouwing van de keuze van gebruikte meetinstrumenten en de meetinstrumenten zelf.

[6] Mooij et al. (1999, p.5)

2 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de opzet van het onderzoek. Ook wordt stilgestaan bij de wijze waarop de data zijn verwerkt en geanalyseerd. Doel van het onderzoek is zicht te krijgen op effecten van het 3+2-aanbod op het beweeggedrag van leerlingen uit groep 7 van het basisonderwijs. Simpel gezegd is de vraag: leidt het 3+2-aanbod tot meer en beter bewegen?

2.1 Onderzoeksvraag

De twee centrale onderzoeksvragen zijn:

1. *Wat is het effect van het aanbod 3+2 op basisscholen op het behalen van de beweegnorm door leerlingen uit groep 7?*
2. *Wat is het effect van het aanbod 3+2 op basisscholen op de kwaliteit van bewegen van leerlingen uit groep 7?*

Op basis van de eerste centrale vraag zijn de volgende drie subvragen geformuleerd:

- Wat is het effect van het aanbod 3+2 op het behalen van de combinorm? (De combinorm is de 'optelsom' van de Nederlandse Norm Gezond Bewegen en de fitnorm,[7] zie bijlage 1)
- Wat is het effect op het beweeggedrag van kinderen buiten de setting van bewegen en sport op school?
- Wat is het effect op het plezier dat de kinderen beleven aan de verschillende beweegactiviteiten die ze ondernemen?

Tevens is de, voor bewegen en sport relevante, context van de school in kaart gebracht om na te kunnen gaan of en waar deze van invloed is op de eventuele effecten.

2.2 Onderzoeksgroep

Om antwoord te vinden op de vraag naar de mogelijke effecten is gekeken naar de verschillen tussen kinderen uit groep 7 op vijf scholen met en vijf scholen zonder een 3+2-aanbod. Van de tien participerende basisscholen hebben alle groep 7-leerlingen deelgenomen aan het onderzoek. De tien scholen zijn verdeeld in twee categorieën: 3+2-scholen en 2-scholen.

Een 3+2-school is een school die voldoet aan de volgende kenmerken:

- er worden in groep 7 drie lessen bewegingsonderwijs in de week gegeven;
- er is twee keer per week een vanuit de school geregeld naschools sportaanbod[8];
- de lessen bewegingsonderwijs worden door een vakleraar gegeven.[9]

[7] Hildebrandt et al. (2010)

[8] De school kan twee keer per week een naschools aanbod hebben, maar dat wil niet zeggen dat alle leerlingen uit groep 7 dit volgen.

[9] Uit pragmatische overwegingen is er in deze pilot voor gekozen dat de derde les door de groepsleraar gegeven mocht worden. Deze moest worden gecoacht door de vakleraar. Als er in de buurt van de hogeschool geen school was die aan deze voorwaarden voldeed, mocht worden gekozen voor een school met twee lessen van een vakleraar. Er was dan sprake van een 2+2-aanbod.

Een 2-school is een school die voldoet aan de volgende kenmerken:

- er worden in groep 7 twee lessen bewegingsonderwijs in de week gegeven;
- er is geen vanuit de school geregeld naschools sportaanbod;
- de lessen worden door een groepsleraar gegeven.

Verderop in dit rapport in paragraaf 2.5 onder 'scholenvragenlijst context van bewegen' wordt uiteengezet dat de deelnemende 3+2 scholen in werkelijkheid 2+2 scholen zijn geworden. In de verdere rapportage zal de term 3+2-scholen voor de 2+2-scholen gehanteerd blijven.

2.3 Meetinstrumenten

Als meetinstrumenten zijn twee vragenlijsten en een interviewleidraad ontwikkeld: een vragenlijst voor leerlingen en een vragenlijst en een interviewleidraad voor de schoolvertegenwoordigers. Voor het meten van de kwaliteit van bewegen is gebruik gemaakt van het leerlingvolgsysteem Beleves.[10]

Vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen'

Deze vragenlijst is gebruikt om de 'kwantiteit van bewegen' te meten, in dit geval de mate waarin de leerlingen voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Uit de antwoorden is ook op te maken in hoeverre zij voldoen aan de combinorm. Daarnaast geeft de vragenlijst inzicht in het beweeggedrag van kinderen buiten de setting van bewegen en sport op school. Ook is gevraagd hoeveel plezier de kinderen beleven aan de verschillende beweegactiviteiten die ze ondernemen.

De vragenlijst diende tweemaal in de onderzoeksperiode ingevuld te worden. Beide lijsten zijn genummerd volgens de klassenlijst op alfabetische volgorde: de eerste keer kreeg het vragenlijstnummer de toevoeging 'a' de tweede keer de toevoeging 'b'. De volledige vragenlijst is weergeven in bijlage 3.

Vragenlijst 'Scholenvragenlijst context van bewegen'

Om de context van het bewegen op school in kaart te brengen is gebruikgemaakt van de 'Scholenvragenlijst context van bewegen'. Deze vragenlijst is gebaseerd op de scholenvragenlijst basisonderwijs die gebruikt is in het School, Bewegen en Sport (SBS) onderzoek naar de invloed van de schoolomgeving op het beweeg- en sportgedrag van leerlingen, van het Mulier Instituut.[11] De vragenlijst is ingevuld door een schoolvertegenwoordiger (bv. directeur, coördinator bovenbouw of vakdocent LO). De volledige vragenlijst is weergegeven in bijlage 4.

Interviewleidraad voor een semi-gestructureerd interview

In een semi-gestructureerd interview met een schoolvertegenwoordiger is dieper ingegaan op de antwoorden die gegeven zijn op de scholenvragenlijst, met als doel de context van het bewegen op school nog beter in kaart te brengen. In bijlage 5 is de gebruikte interviewleidraad te vinden.

[10] Zie bijlage 2 voor een inventarisatie van meetinstrumenten voor het meten van 'meer en beter bewegen'.
[11] Stuij et al. (2011)

Beleves, leerlingvolgsysteem

Het leerlingvolgsysteem Beleves[12] is gebruikt om de kwaliteit van bewegen te meten. Dit leerlingvolgsysteem is een softwareapplicatie waarmee de (vak)leraar de niveaus van kinderen in verschillende beweegactiviteiten direct kan bepalen doordat beschrijvingen worden weergegeven en vervolgens meteen kan invoeren. Het systeem is ontwikkeld aan de hand van de leerlijnen in het *Basisdocument Bewegingsonderwijs*. De verantwoording voor de keuze van dit instrument en de gebruikte activiteiten en de gehanteerde niveaubepalingen zijn weergegeven in respectievelijk bijlage 1 en bijlage 6.

2.4 Benodigde materialen

Voor de uitvoering van de meting van de kwaliteit van bewegen met het leerlingvolgsysteem Beleves is een specifieke zaalinrichting vereist. Daarnaast zijn materialen nodig voor de verdere uitvoering van de verschillende onderzoeksonderdelen.

Zaalinrichting

Voor uitvoering van de activiteiten die worden gemeten met Beleves moeten de volgende materialen in de gymzaal aanwezig zijn: twee stellen ringen, een bank, twee kasten (of een kast en twee banken), twee zwaaitouwen, twee matten, een wandrek, een minitrampoline, een landingsmat, twee handballen, een grote bal (basketbal of korfbal), een basket of korf op 2,5 meter hoogte.

Overige materialen

Voor de uitvoering van het gehele onderzoek dienen de volgende materialen aanwezig te zijn:

- een laptop met een geïnstalleerde versie van het leerlingvolgsysteem Beleves (incl. ingevoerde klassenlijst);
- materialen voor de activiteiten;
- voor elke leerling twee vragenlijsten ‘Beweeggedrag kinderen’;
- de ‘scholenvragenlijst context van bewegen’ voor de schoolvertegenwoordigers;
- de interviewleidraad voor de afname van het semi-gestructureerde interview;
- opnameapparatuur voor het opnemen van het interview (laptop, telefoon, mp3 speler of iets dergelijks).

2.5 Werkwijze

Bij het verzamelen van de data is de volgende werkwijze gehanteerd:

- De vijf betrokken ALO’s hebben een 3+2-school en een 2-school bereid gevonden tot deelname.
- Voor de uitvoering van het onderzoek zijn per ALO één of meerdere studenten uit studiejaar 2, 3 of 4 ingezet.

[12] Consten & Van de Vuurst (2005)

- Aan de betrokken ALO's zijn via e-mail en post de volgende documenten/materialen verstuurd:
    - onderzoeksopzet (inclusief activiteitenoverzicht);
    - vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen';
    - vragenlijst 'Scholenvragenlijst context van bewegen';
    - interview protocol/-leidraad contextfactoren effectiviteit interventies 3+2
    - invoerbestanden vragenlijsten;
    - CD-rom Beleves leerlingvolgsysteem;
    - boek Samenvatting Basisdocument Bewegingsonderwijs;
    - evaluatievragen naar betrokkenen over de uitvoering.
- De uitvoerende studenten hebben drie maanden de tijd gehad om:
    - de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' twee keer af te nemen bij de groep 7-leerlingen van de 3+2-school en de 2-school;
    - de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' af te nemen bij één schoolvertegenwoordiger van de 3+2-school en de 2-school;
    - een semi-gestructureerd interview af te nemen bij de schoolvertegenwoordigers;
    - de lessen met de testactiviteiten waarin de metingen met Beleves plaatsvinden te plannen, coördineren en uit te voeren waarbij het activiteitenniveau in Beleves wordt ingevoerd;
    - de data uit de vragenlijsten in te voeren;
    - de interviews uit te werken.

Vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen'

De vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' is ingevuld door 229 kinderen (117 jongens, 100 meisjes). 107 kinderen hebben de vragenlijst twee keer hebben ingevuld; bij de analyse zijn alleen de antwoorden op de eerste vragenlijst gebruikt.[13] Van de 229 leerlingen zitten er 115 op een 3+2-school en 114 op een 2-school.[14]

Er is geen verschil in de verdeling van jongens en meisjes tussen de 3+2-scholen en de 2-scholen. Er is wel een verschil in leeftijd: gemiddeld genomen zijn de kinderen van de 3+2-school ouder (gemiddelde leeftijd 10,97 jaar, spreiding 0,676 jaar) dan de kinderen van de 2-school (gemiddelde leeftijd 10,71 jaar, spreiding 0,549 jaar). Dit verschil is significant ($t = 3{,}179$; $df = 215$; $p = 0{,}002$).

[13] De correlaties tussen de antwoorden die de kinderen de eerste en de tweede keer hebben gegeven verschilde in sterkte van minimaal $r = 0{,}207$ tot maximaal $r = 0{,}762$ meeste correlatie. Op vraag 12.7 na ('Zou je vaker of minder vaak willen mikken?') zijn alle gevonden correlaties significant op $p < 0{,}01$.

[14] Er zijn verschillende methoden gebruikt voor het verstrekken en invullen van de vragenlijsten. Zo is de vragenlijst in het leslokaal door een student uitgedeeld. Op een andere school heeft de vakleraar de vragenlijst verstrekt. Op de meeste scholen hebben de leerlingen de vragenlijst individueel ingevuld. Een enkele keer zijn de vragen klassikaal voorgelezen omdat de kinderen ze anders niet begrepen. Er is altijd iemand aanwezig geweest voor het stellen van eventuele vragen en om de vragenlijst weer in te nemen. De vragenlijsten zijn over het algemeen wel genummerd, echter niet in alfabetische volgorde van de klassenlijst.

'Scholenvragenlijst context van bewegen'

De 'Scholenvragenlijst context van bewegen' is ingevuld door zes van de tien scholen[15]: drie 3+2-scholen en drie 2-scholen. Bij alle 3+2-scholen worden in groep zeven wekelijks geen drie maar twee lessen sport en bewegen op school door een vakleraar gegeven. Daarnaast zijn er meerdere activiteiten (verschillend tussen de drie scholen) die (vrijwel) wekelijks worden aangeboden:

- sportactiviteiten na schooltijd (bijvoorbeeld sportinstuif);
- sportactiviteiten tijdens de pauze;
- sportkennismakingslessen of sportclinics;
- schoolsportclub die verbonden is aan de school.

De drie 3+2-scholen die de scholenvragenlijst hebben ingevuld zijn dus in feite 2+2-scholen. Uit informatie van betrokken uitvoerders blijkt dat de andere twee 3+2-scholen die de scholenvragenlijst niet hebben ingevuld ook in feite 2+2 scholen zijn. In de verdere rapportage zal de term 3+2-scholen voor de 2+2-scholen wel gehanteerd blijven.

Op de 2-scholen worden alle gymlessen in groep zeven door de groepsleraar gegeven. Op alle drie de scholen gaat het om twee lessen per week. Er zijn geen sportactiviteiten die daarnaast wekelijks worden aangeboden. Eén school geeft aan (vrijwel) maandelijks sportactiviteiten na schooltijd aan te bieden.

Het is in de uitvoering van het onderzoek niet gelukt scholen te vinden die voldeden aan de criteria van een 3+2-school. Uiteindelijk zijn daarom scholen die een 2+2-profiel meegenomen in het onderzoek. In het originele 3+2-aanbod verschillen de scholen met dit aanbod op drie onderdelen van de scholen die dit aanbod niet hebben: (1) één uur meer les bewegingsonderwijs per week, (2) het bewegingsonderwijs wordt aangeboden door een vakleraar in plaats van door een groepsleraar en (3) er is een aanbod van buitenschoolse activiteiten. De 2+2-scholen verschillen maar op twee onderdelen, ze hebben namelijk geen extra uur bewegingsonderwijs ten opzichte van de andere scholen.

Interviewleidraad voor een semi-gestructureerd interview

Aan de hand van een semi-gestructureerde interviewleidraad zijn zes interviews met schoolvertegen-woordigers afgenomen, waarvan twee keer een directeur, een keer een groepsleraar en drie keer een vakdocent LO.[16] Het doel van de interviews was de context van bewegen op school nog beter in beeld te brengen. Dit is gedaan door dieper in te gaan op de antwoorden gegeven op de scholenvragenlijst. De antwoorden in de interviews sloten goed aan op de antwoorden uit de vragenlijsten. De interviews fungeren in deze vorm mogelijk meer als validering van de scholenvragenlijst dan ter verdieping. In de interviews kwam

[15] De scholenvragenlijst is op zes scholen ingevuld door een schoolvertegenwoordiger (twee directeuren, een groepsleraar en drie vakdocenten LO). De vragenlijst is door een student of betrokkene vanuit de ALO verstrekt. Deze persoon is tijdens het invullen aanwezig geweest voor eventuele vragen en heeft de vragenlijst weer ingenomen. Het invullen heeft tussen de 10 en 20 minuten geduurd. Op de vier overige scholen is de vragenlijst niet uitgezet.

[16] De interviews zijn afgenomen door studenten of betrokkenen van de ALO's. De interviews zijn woordelijk door betrokkenen uitgewerkt. De uitwerking van de interviews nam twee tot vijf uur per interview in beslag.

naar voren dat een aantal vragen wellicht niet scherp genoeg zijn, dat een aantal begrippen op verschillende wijze geïnterpreteerd kunnen worden en dat sommige vragen ingewikkeld zijn.

Beleves, leerlingvolgsysteem

De activiteiten die gemeten zijn met het Beleves leerlingvolgsysteem zijn door 247 leerlingen uitgevoerd. 132 leerlingen zitten op een 3+2-school, 115 leerlingen op een 2-school.

De ALO's hebben van de KVLO twee CD-roms met Beleves en een samenvatting van het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* ontvangen voor de deelnemende scholen. De samenvatting van het basisdocument bevat een uitgebreide uitleg van de activiteiten die als testsituaties zijn gebruikt. Beleves is geïnstalleerd op de computer of laptop van de betrokkenen vanuit de ALO. De school heeft voor de lessen waarin de Beleves-testsituatie werd ingezet een lijst aangeleverd met de namen van de leerlingen van de testgroep zeven in alfabetische volgorde. Deze is door de student in Beleves ingevoerd. Door de kinderen hetzelfde nummer te geven op de vragenlijsten als in Beleves kunnen de uitkomsten van Beleves aan beide vragenlijsten worden gekoppeld, maar blijven de uitkomsten wel anoniem. Per les zijn minimaal twee en maximaal zes activiteiten getest en gescoord met Beleves. Hiervoor zijn minimaal drie en maximaal negen mensen ingezet[17]:

- een student verzorgde het onderdeel waar de testsituatie plaatsvond;
- een student verzorgde de scoring;
- de groeps- of vakleraar hield de algemene leiding, gaf les aan het deel van de groep dat niet deelnam aan de testsituatie en hielp de scorende student eventueel met de namen van de leerlingen;
- de leerlingen deden de testsituatie drie keer. Voorafgaand deed de leraar of een student de oefening een keer voor. De eerste keer konden de kinderen oefenen. Bij de tweede keer werd het niveau bepaald door de beoordelaar en de derde keer werd gebruikt om te controleren of de niveaubepaling juist was of moest worden aangepast.

De activiteiten die onderzocht zijn komen uit het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* (1999). Dezelfde activiteiten zijn weergegeven in Beleves. De volgende activiteiten voor groep 7/8 zijn uitgevoerd[18]:

- Balanceren: gaan over een instabiel balanceervlak;
- Zwaaien: synchroon zwaaien;
- Over de kop gaan: muursalto;
- Springen: wendsprong vanuit minitramp;
- Mikken: gooien op korf/basket in wedstrijdverband;
- Jongleren: kaatsenballen samen via de muur met twee kleine handballen.

[17] Er was een voorkeur om dit met drie mensen te doen (twee studenten en een groeps- of vakleraar). Wanneer er een ander aantal mensen beschikbaar was, is de les anders ingedeeld. Of het scoren van alle zes activiteiten in een, twee of drie lessen kan, hangt samen met het organisatievermogen van de leraar en het aantal op dat moment beschikbare studenten.
[18] In het vervolg van dit onderzoeksrapport wordt bij vermelding van de activiteiten alleen de naam van de leerlijn weergegeven.

In de keuze van deze activiteiten is getracht aan te sluiten op het PPON-onderzoek van Van Weerden et al. (2008). In verband met de beschikbare tijd, de uitvoerbaarheid van de activiteiten en de aanwezigheid van scoremogelijkheden in Beleves zijn slechts zes activiteiten getest. Van deze activiteiten is alleen de activiteit 'wendsprong vanuit minitramp' uit de leerlijn springen ook in het PPON-onderzoek getest. Doordat er ook op een andere wijze is gescoord kunnen de resultaten uit dit pilotonderzoek niet vergeleken worden met die van het onderzoek van Van Weerden et al. (2008).

2.6 Dataverwerking en -analyse

De vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' en de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' zijn aan de hand van een invoerformat door de studenten in Microsoft Excel ingevoerd. De resultaten van Beleves zijn ingevoerd in het systeem, van hieruit is een pdf bestand met de scores gegenereerd. Het interview is door de student woordelijk uitgetypt. De gegevens zijn samengevoegd tot één databestand in Excel en vandaar naar SPSS overgezet.

Er zijn verschillende analyses door middel van verschillende statistische testen in SPSS uitgevoerd. Er is gekeken of er verschillen zijn tussen de leerlingen van de 3+2-scholen en de 2-scholen als het gaat om de mate waarin ze voldoen aan de beweegnorm en om het niveau van deelname aan de activiteiten. Daarnaast zijn er analyses uitgevoerd om na te gaan of er verschillen zijn tussen leerlingen van de 3+2-scholen en de 2-scholen op andere onderdelen van de vragenlijsten. Ook is er gekeken naar samenhang en verschillen tussen de antwoorden op de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' en de 'Scholenvragenlijst context van bewegen'. Tevens zijn de interviews systematisch geanalyseerd door middel van clusteren van thema's en het koppelen van uitspraken aan informatie vanuit de scholenvragenlijst.

3 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek beschreven. In de verschillende paragrafen wordt antwoord gegeven op de twee centrale onderzoekvragen en de subvragen die op basis van de onderzoeksvragen zijn geformuleerd.

3.1 Het effect van het aanbod 3+2 op het behalen van de beweegnorm

In deze paragraaf wordt beschreven hoeveel de kinderen uit groep 7 van de 3+2-scholen en de 2-scholen bewegen. Er wordt antwoord gegeven op de eerste centrale onderzoeksvraag (*Wat is het effect van het aanbod 3+2 op basisscholen op het behalen van de beweegnorm door leerlingen van groep 7?*) en op de bijbehorende subvragen.

3.1.1 Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB)

De NNGB, kortweg 'Beweegnorm', is eind 1998 op een nationaal congres in het kader van het actieprogramma Nederland in Beweging vastgesteld. Deze norm is gebaseerd op door deskundigen van de universiteiten van Amsterdam (VU), Maastricht (UM), Groningen (RUG), Utrecht (UU), het RIVM, TNO en NOC*NSF opgespoorde wetenschappelijke gegevens over de relatie tussen bewegen en gezondheid. De NNGB voor jeugdigen luidt:

- Dagelijks (zomer en winter) één uur tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit (5 MET (bijvoorbeeld aerobics of skateboarden) tot 8 MET (bijvoorbeeld hardlopen 8 km/uur)), waarbij de activiteiten minimaal twee maal per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van lichamelijke fitheid (kracht, lenigheid en coördinatie).[19]

In de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' is aan de kinderen gevraagd hoe vaak per week ze een activiteit volgens bovenstaande norm uitvoeren. Van de 3+2-scholen voldoet 24% van de kinderen aan de beweegnorm, op de 2-scholen is dit 33%; dit verschil is niet significant (Chi^2 = 2,010; df =1; p = 0,156). Dit is hoger dan het landelijk gemiddelde van 17,3% (van kinderen van 4 tot 17 jaar) in 2010.[20]

3.1.2 Combinorm

Er is de kinderen in de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' ook gevraagd hoe vaak ze activiteiten uitvoeren volgens de fitnorm. De fitnorm is:

- Tenminste drie keer per week gedurende minimaal 20 minuten zwaar intensieve activiteit (zomer en winter).[19]

Wanneer kinderen aan de beweegnorm en/of de fitnorm voldoen, voldoen ze aan de combinorm. Van de 3+2-scholen voldoet 54% van de leerlingen aan de combinorm. 63% van de leerlingen van de 2-scholen voldoet aan de combinorm dit verschil is niet significant. Deze percentages liggen hoger dan het landelijk gemiddelde van 49,5% (van kinderen van 4 - 17 jaar) in 2010.[20]

[19] Hildebrandt et al. (2010). 'Dagelijks' refereert hier aan schooldagen en is dus vijf dagen per week
[20] Bernaards (2011)

3.1.3 Beweeggedrag van kinderen

Er is de kinderen in de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' ook gevraagd hoe vaak ze verschillende beweegactiviteiten[21] uitvoeren. Het blijkt dat er geen verschil is tussen de kinderen van de 3+2-scholen (gemiddelde rangordescore 106) en de 2- scholen (gemiddelde rangordescore 110) als het gaat om het aantal dagen per week dat ze buiten spelen (U = 5606,500; p = 0,697) (buiten schooltijd). Er is ook geen verschil tussen de kinderen van de 3+2-scholen (gemiddelde rangordescore 90) en de 2-scholen (gemiddelde rangordescore 96) als het gaat om het aantal keren dat ze sporten bij een vereniging (buiten school) (U = 4036,000; p= 0,495). Wel blijkt dat kinderen van de 3+2-scholen (gemiddelde rangordescore 116) vaker per week lopend of zelf fietsend naar school gaan dan kinderen van de 2-scholen (gemiddelde rangordescore 103). Dit verschil is significant (U = 5250,500; p= 0,046).

Uit de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' komen de volgende gegevens naar voren: sportactiviteiten na schooltijd (bijvoorbeeld sportinstuif, streetdance) en sportkennismakingslessen of sportclinics waar kinderen aan kunnen meedoen worden op de 3+2-scholen (vrijwel) wekelijks of (vrijwel) maandelijks georganiseerd. Sportactiviteiten tijdens de pauze worden op de 3+2-scholen (vrijwel) dagelijks tot wekelijks gegeven, de 2-scholen organiseren een degelijk aanbod tijdens de pauze niet. Eén 2-school geeft aan (vrijwel) maandelijks sportactiviteiten na school aan te bieden, de rest van de activiteiten (sportdagen, schoolsporttoernooien, sportkennismakingslessen, schoolfitness en mogelijke andere vormen) worden door de 2-scholen minder frequent of helemaal niet aangeboden. Bij de 3+2-scholen wordt aangegeven dat gemiddeld 26% van de kinderen deelneemt aan het schoolsportaanbod. Bij de 2-scholen is er in principe geen deelname, omdat er geen aanbod is; daar waar wel aanbod is, is het percentage deelnemers onbekend.

Meer dan de helft van de ondervraagde kinderen geeft in de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' aan dat ze niet meedoen aan sportactiviteiten in de buurt of via/rond school (tabel 1). Bijna de helft van de kinderen die op een 3+2-school zitten geven aan dat er wel activiteiten worden aangeboden, maar dat zij niet meedoen. 43% van de kinderen van de 2-school geeft aan dat de activiteiten er niet zijn, of dat ze niet op de hoogte zijn van het aanbod. Van de 50 kinderen van de 3+2-scholen die niet deelnemen aan de naschoolse activiteiten hebben er 47 aangegeven waarom ze dat niet doen. De meest voorkomende reden is: 'Ik heb er geen tijd voor' (40%), gevolgd door: 'De sport die ik leuk vind, doen ze niet bij de naschoolse sport of sport in de buurt' (15%). Ook geven veel kinderen (30%) een andere reden, bijvoorbeeld 'Ik woon te ver van school', 'Ik wil andere dingen doen', 'We gaan bezig met verhuizen' en 'Ik woon net in Nederland, begrijp de mensen nog niet goed'. In het totaal zegt 57% van de kinderen van de 2-scholen dat er wel sportactiviteiten in de buurt of via/rond school zijn en dat ze er wel of niet aan meedoen. Opvallend is dat 28% van de kinderen op de 2-scholen zegt vaker dan één keer per week deel te nemen aan sportactiviteiten in de buurt of via/rond school.

[21] Sporten bij een sportvereniging, deelnemen aan naschoolse sport of sport in de buurt, buitenspelen, en lopen/fietsen van en naar school.

Tabel 1: Deelname sportactiviteiten in de buurt of via/rond school

Doe je bij jou in de buurt of via/rond school mee aan sportactiviteiten die niet in schooltijd en ook niet bij een sportvereniging plaatsvinden?	3+2-scholen (n)	2-scholen (n)	Totaal (n)
Nee, die zijn er niet / ik weet niet of die er zijn	10	47	57
Nee, maar er zijn wel sportactiviteiten	50	11	61
Ja, ik doe minder vaak dan 1 keer per maand mee	7	7	14
Ja, ik doe 1-3 keer per maand mee	6	8	14
Ja, ik doe 1 keer per week mee	20	6	26
Ja, ik doe vaker dan 1 keer per week mee	14	31[22]	45
Totaal	107	110	217

Uit de antwoorden op de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' blijkt dat 3+2-scholen het eens zijn met de stelling dat 'het aanbod aan sportactiviteiten voor de schoolgaande jeugd in de wijk/gemeente waar de school staat ruim voldoende is', en dat 'de school een gericht beleid voert om het bewegen en sporten bij leerlingen te stimuleren'. De vertegenwoordigers van de 2-scholen zijn het over het algemeen met beide stellingen niet eens. Uit deze antwoorden kan geconcludeerd worden dat ondanks het gegeven dat de kinderen van de 3+2-scholen een meer bewegingsstimulerende omgeving zouden hebben met voldoende aanbod, bewegen de kinderen van de 3+2-scholen niet meer dan die van de 2-scholen.

Plezier in bewegen

De leerlingen hebben in de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' met een rapportcijfer aangegeven hoe leuk ze respectievelijk sporten bij een sportvereniging, sporten bij naschoolse sport of sport in de buurt, buiten spelen en lopen of zelf fietsen naar school vinden (zie tabel 2). Er blijken geen significant verschillen tussen de kinderen van de 3+2-scholen en de2-scholen te zijn.

Gemiddeld genomen vinden kinderen van de 3+2-scholen (gemiddeld rapportcijfer 8,8, spreiding 1,4) de gymlessen op school leuker dan kinderen van de 2-scholen (gemiddeld rapportcijfer 7,8, spreiding 1,5). Dit verschil is significant (t = 5,335; df = 216; p=<0,001).

[22] 16 van deze kinderen komen van de zelfde 2-school. Deze school heeft de 'Scholenvragenlijst context bewegen' niet ingevuld. Er is dus geen zicht op de oorzaak van dit resultaat.

Tabel 2: Plezier in beweegactiviteiten

		N	Gemiddelde	Standaard deviatie	Standaard-fout
Hoe leuk vind je het om te sporten bij een sportvereniging?	3+2scholen	99	8,97	1,581	0,159
	2-scholen	108	8,81	1,247	0,120
Hoe leuk vind je het om te sporten bij naschoolse sport of sport in de buurt?	3+2scholen	91	6,90	2,761	0,289
	2-scholen	99	7,32	1,905	0,191
Hoe leuk vind je het om buiten te spelen?	3+2scholen	109	9,03	1,430	0,137
	2-scholen	110	8,81	1,145	0,109
Hoe leuk vind je de gymlessen op school?	3+2scholen	109	8,83	1,391	0,133
	2-scholen	109	7,80	1,477	0,141
Hoe leuk vind je het om te lopen of zelf te fietsen naar school?	3+2scholen	109	7,79	2,073	0,199
	2-scholen	110	7,73	1,776	0,169

3.2 Het effect van het aanbod 3+2 op de kwaliteit van bewegen

In deze paragraaf zien we hoe de kinderen hebben gescoord op de uitvoering van een aantal beweegactiviteiten binnen de volgende zes leerlijnen uit het *Basisdocument Bewegingsonderwijs*: balanceren, zwaaien, over de kop gaan, springen, mikken en jongleren. Er werd gekeken naar het niveau van uitvoering (volgens de niveau-aanduiding in Beleves). De scoremogelijkheden lopen per activiteit van 0 tot 3. Hoe hoger de score, hoe beter de activiteit is uitgevoerd. De resultaten maken het mogelijk een antwoord te geven op de tweede centrale onderzoeksvraag: *Wat is het effect van het aanbod 3+2 op basisscholen op de kwaliteit van bewegen van leerlingen in groep 7?*

De activiteiten die gemeten zijn met het Beleves leerlingvolgsysteem zijn door 247 leerlingen uitgevoerd. 132 leerlingen zitten op een 3+2 school, 115 leerlingen op een 2-school.

3.2.1 Kwaliteit van bewegen

De leerlingen van de 3+2-scholen scoren gemiddeld op alle onderdelen, op zwaaien na, hoger dan de leerlingen van de 2-scholen. De activiteiten ‘over de kop gaan’ ‘springen’ ‘mikken’ en ‘jongleren’ worden door de leerlingen van de 3+2-scholen significant beter uitgevoerd, zie tabel 3.

Tabel 3: Niveau van uitvoeren van de bewegingsactiviteiten

Activiteit	Soort school	N	Gemiddelde rangorde score	Mann-Whitney U	Z	Significantie (2-zijdig)
Balanceren	3+2	131	121,55	6740,000	-,542	0,588
	2	107	116,99			
Zwaaien	3+2	131	117,15	6700,500	-,620	0,535
	2	107	122,38			
Over de kop gaan	3+2	131	128,72	6194,000	-1,960	0,050
	2	110	111,81			
Springen[23]	3+2	111	110,69	3919,000	-2,840	0,005
	2	90	89,04			
Mikken	3+2	129	128,98	5937,000	-2,336	0,019
	2	110	109,47			
Jongleren	3+2	132	134,33	5038,000	-3,857	0,000
	2	106	101,03			

Inzet vakleraar

De kinderen op de 3+2-scholen krijgen les van een vakleraar de kinderen op 2-scholen van een groepsleraar. De inzet van de vakleraar kan van invloed zijn geweest op de hogere score van de uitvoering van de activiteiten op de 3+2-scholen.

Zorgverbreding

Op de 3+2-scholen wordt extra ondersteuning gegeven aan bepaalde leerlingen, bijvoorbeeld in de vorm van steunlessen, motorische remedial teaching (MRT) of extra gymlessen voor kinderen met overgewicht. Het is mogelijk dat door de extra ondersteuning die op de 3+2-scholen wordt geboden de kinderen die minder goed kunnen bewegen verbeteren. Hierdoor kunnen ze wellicht een hogere scoren halen op de activiteiten die gemeten zijn met Beleves dan kinderen op de 2-scholen waar geen extra ondersteuning is

Bewegingsonderwijstijd

Uit de antwoorden op de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' blijkt dat er geen verschil in bewegingsonderwijstijd is tussen de 3+2-scholen en de 2-scholen. Op de 3+2-scholen wordt gemiddeld 95 minuten per week bewegingsonderwijs gegeven, op de 2-scholen is dit gemiddeld 90 minuten per week. Het niveauverschil kan dus niet verklaard worden uit meer lestijd bewegingsonderwijs

[23] Eén ALO heeft deze activiteit bij zowel de 3+2- als de 2-school niet gemeten.

Gebruikte methoden[24]

Uit de antwoorden op de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' blijkt dat het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* incidenteel tot vaak door de vakleraren van 3+2-scholen wordt gebruikt. De publicatie *Basislessen Bewegingsonderwijs*[25] wordt op alle 2-scholen vaak door de groepsleraar gebruikt en ook de meerderheid van de vakleraren op 3+2-scholen maakt hier incidenteel gebruik van naast het *Basisdocument Bewegingsonderwijs*. Een groepsleraar van een 2-school maakt daarnaast nog incidenteel gebruik van het boek *Basislessen Bewegingsonderwijs 3*[26] en een ander van 'internetgymlessen'. Uit het onderzoek van Van Weerden et al. (2008) komt ook naar voren dat groepsleraren (in dit onderzoek de 2-scholen) het meest gebruik maken van *Basislessen Bewegingsonderwijs*, en vakleraren (in dit onderzoek de 3+2-scholen) van het *Basisdocument Bewegingsonderwijs.* Het is mogelijk dat door het gebruik van *Basisdocument Bewegingsonderwijs* de kinderen op de 3+2-scholen de betreffende testactiviteiten al eerder gedaan hebben doordat activiteiten in Beleves een digitale versie zijn van activiteiten in het *Basisdocument Bewegingsonderwijs.* Dit kan mede van invloed zijn geweest op de hogere score van de uitvoering van de activiteiten op de 3+2-scholen.

Samenhang tussen frequentie aanbod en niveau uitvoering

In de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' is gevraagd hoe vaak bepaalde leerlijnen aan bod komen. Bij alle 3+2-scholen staan de zes geteste leerlijnen regelmatig op het programma, op één school na die 'zwaaien' incidenteel aanbiedt. De 2-scholen bieden 'balanceren' niet of incidenteel aan. 'Zwaaien' daarentegen wordt regelmatig aangeboden. De andere vijf leerlijnen worden incidenteel tot regelmatig aangeboden.

Er blijkt een zwakke, positieve samenhang te bestaan tussen het aantal keren dat de leerlijnen 'balanceren', 'over de kop gaan', 'springen' en 'jongleren' op een school aan de orde zijn gekomen[27] en het niveau van de uitvoering van de activiteit in de desbetreffende leerlijn[28] door de leerlingen van de school (zie tabel 4).

Tabel 4: Samenhang frequentie aanbod en niveau uitvoering van een activiteit uit een leerlijn.

Activiteit	r_s	P
Balanceren	0,188	0,021
Zwaaien	-0,081	0,326
Over de kop gaan	0,331	<0,001
Springen[29]	0,267	0,001
Mikken	0,003	0,967
Jongleren	0,281	<0,001

[24] Een aantal methoden die in de vragenlijst worden aangegeven zijn geen methode bewegingsonderwijs. Omdat ze door gebruikers wel vaak zo gezien worden zijn ze wel opgenomen in de keuzelijst. Zo is Beleves geen methode.
[25] Van Gelder et al. (2010)
[26] Alkema et al. (2000)
[27] Gerapporteerd in de 'scholenvragenlijst voor context van bewegen'
[28] Gemeten met Beleves
[29] Eén ALO heeft deze activiteit bij zowel de 3+2- als de 2-school niet gemeten

Door de zwakke positieve samenhang van aanbod van leerlijnen en het niveau van de kinderen, kan de frequentie van het aanbod van de leerlijnen van invloed zijn op de gevonden verschillen tussen het niveau van de kinderen van de 3+2-scholen en de 2-scholen.

Belangrijkste doelstellingen

Het 'bevorderen van veelzijdige bewegingsbekwaamheid' en 'plezier laten ervaren in het bewegen in sport en spelsituatie' worden op zowel de 3+2-scholen als de 2-scholen als belangrijkste doelstellingen aangemerkt. Op de 3+2-scholen worden daarnaast 'kennismaken met de mogelijkheden van sport en spel', 'sociale en emotionele vorming bevorderen' en 'de eigen sportieve mogelijkheden laten ontdekken' als even belangrijke doelen aangemerkt. 'Ontspanning krijgen ter afwisseling van het cognitieve' en '(onder leiding) een veilig bewegingsarrangement helpen inrichten en aanpassen' wordt op de 2-scholen belangrijker geacht dan op de 3+2-scholen. Deze doelstellingen van zowel de 3+2-scholen (met vakleraar) als de 2-scholen (groepsleraar) komen overeen met de doelstellingen genoemd door beide groepen in het onderzoek van Van Weerden et al. (2008). Meerdere van de doelen die de 2-scholen belangrijk vinden sluiten minder aan op de kerndoelen van het bewegingsonderwijs. Hierdoor kan het zijn dat de lessen bewegingsonderwijs op de 2-scholen minder bijdragen aan de kwaliteit van bewegen, zoals in dit onderzoek gedefinieerd.

Belang van bewegen

Zowel de 3+2-scholen als de 2-scholen vinden bewegen belangrijk. In de 'Scholenvragenlijst context van bewegen' is een aantal stellingen opgenomen om het oordeel van de school over het belang van bewegen in kaart te brengen. Met de volgende uitspraken zijn de meeste scholen het (helemaal) eens.

- De schoolleiding vindt bewegen en sport belangrijk
- De groepsleraren vinden bewegen en sport voor leerlingen belangrijk
- De leerlingen vinden bewegen en sport belangrijk
- Bewegen en sport is populair bij de leerlingen.

Er is geen verschil tussen de 3+2-scholen en de 2-scholen.

Gewichtenregeling basisonderwijs[30]

Uit onderzoek (Van Weerden et al., 2008) komt naar voren dat het 'gewicht' van een leerling (voorheen 'formatiegewicht') effect kan hebben op het niveau van uitvoering van met name individuele opdrachten in het bewegingsonderwijs. Scholen met een laag gewicht (veel kinderen zonder gewicht) scoren op 8 van de 20 opdrachten uit het onderzoek significant hoger. De gewichten van de betrokken scholen zijn via de website van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) (ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) gevonden.[31] Het gewicht van de leerling wordt bepaald door het opleidingsniveau van de ouder(s).

[30] CFI (2006)
[31] DUO (2010)

Er zit veel verschil tussen de gewichten van de verschillende scholen. Gewicht 0 varieert tussen de scholen van minimaal 44% van de leerlingen tot maximaal 100% van de leerlingen. Gewicht 0,3 varieert van minimaal 0% tot maximaal 20% van de leerlingen en gewicht 1,2 varieert van minimaal 0% tot maximaal 39%. De gemiddelde gewichtscore van de tien scholen is bij de 3+2-scholen hoger dan bij de 2-scholen, maar niet significant verschillend.

3.2.2 Verschil in observaties tussen ALO's

De observaties zijn per ALO grotendeels door dezelfde personen gedaan[32]. Op het onderdeel 'balanceren' is de variatie in scores tussen de ALO's het geringst. De kinderen van de scholen in Amsterdam hebben hierop de laagste gemiddelde score (gem = 1,73), de kinderen in Nijmegen hebben op balanceren de hoogste gemiddelde score (gem = 2,21). Op het onderdeel 'over de kop gaan' zien we de meeste variatie in scores tussen ALO's. De kinderen van de scholen in Den Haag hebben hier de laagste gemiddelde score (gem = 0,33), de kinderen in Groningen de hoogste (gem = 2,39). De gemiddelde scores per ALO verschillen op 'balanceren' na significant. In tabel 5 is door middel van een rangscore weergegeven op welke ALO's de geobserveerde kinderen op de verschillende activiteiten gemiddeld het hoogst scoren.

Tabel 5: Rangscore van de kinderen geobserveerd door de betreffende ALO (1=hoogste, 5= laagste).

Activiteit	Amsterdam	Den Haag	Groningen	Nijmegen	Zwolle
Balanceren	5	3	2	1	4
Zwaaien	5	2	4	1	3
Over de kop gaan	4	5	1	3	2
Springen	3	4	2	1	X[33]
Mikken	3	5	4	2	1
Jongleren	3	5	4	2	1

[32] Een enkele keer was dit niet het geval.
[33] Zowel de 3+2- als de 2-school niet gemeten.

4 Conclusies

In dit pilotonderzoek is gekeken naar de mogelijke effecten van het aanbod 3+2 op basisscholen op het behalen van de beweegnorm en de kwaliteit van bewegen van leerlingen van groep 7. Zoals reeds in de inleiding gesteld, zijn de effecten hooguit indicatief te noemen.

Beweegnorm

De omvang van het aanbod op 3+2 op basisscholen lijkt niet samen te hangen met het al dan niet behalen van de beweegnorm. Van de kinderen op de 3+2-scholen voldoet 24% aan de beweegnorm en van de 2-scholen 33%. Dit verschil is niet significant. Kijken we naar de combinorm, dan zien we eveneens geen significant verschil: 54% van de kinderen van de 3+2-scholen voldoet aan de combinorm en 63% van de kinderen van de 2-scholen.

Kwaliteit van bewegen

De inhoud van het aanbod op 3+2 op basisscholen lijkt wel samen te hangen met de kwaliteit van bewegen van kinderen. De kinderen van de 3+2-scholen halen een hoger niveau in uitvoering van activiteiten in de verschillende leerlijnen dan de kinderen van de 2-scholen. Omdat het aantal gymlessen in beide groepen gelijk was en de totale beweegtijd ook niet verschilt, lijkt het erop dat de docent het verschil maakt in de kwaliteit van bewegen: in de 3+2-scholen was dat een vakleraar, in de 2-scholen een groepsleraar. Binnen het onderzoek van Van Weerden et al. (2008) heeft in 35% van de onderzochte bewegingsvaardigheden het type leraar (vak- of groepsleraar) een significant effect. Waarbij doorgaans de leerlingen met een vakleraar een hogere gemiddelde score hebben op de gemeten bewegingsvaardigheden. Naast de reguliere lessen van een vakleraar zijn er nog meer activiteiten op een 3+2-school die een rol zouden kunnen spelen in de kwaliteit van het bewegen bij de kinderen. Zo zijn er op 3+2-scholen steunlessen/ MRT of extra gymlessen voor kinderen met overgewicht. De inzet van de vakleraar is niet het enige aspect dat van invloed kan zijn op de verschillen tussen de 3+2-scholen en de 2-scholen, andere aspecten zijn bijvoorbeeld de gebruikte methode(n) en de doelstellingen voor het bewegingsonderwijs vanuit school.

Meetinstrumenten

De gebruikte meetinstrumenten zijn in de huidige vorm (nog) niet geschikt om de effecten van het aanbod 3+2 op basisscholen op het behalen van de beweegnorm en de kwaliteit van bewegen van leerlingen van groep 7 te meten.

- De vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' is door de kinderen van groep 7 goed in te vullen. Hier en daar was ondersteuning nodig bijvoorbeeld in de vorm van klassikaal voorlezen van de vragen. De specifieke vragen over de beweegnorm zijn op de gebruikelijke wijze gesteld [34], maar de betrokken uitvoerders hebben hun twijfels geuit of de kinderen deze vragen goed begrijpen en juist in kunnen vullen;

[34] Hildebrandt et al. (2010)

- Ook de ‘Scholenvragenlijst context van bewegen’ was goed in te vullen door de schoolvertegenwoordiger en kostte niet veel tijd. Er ontbreken een aantal vragen om de gehele context van bewegen op school in beeld te brengen (bijvoorbeeld vragen over schoolzwemmen), daarnaast kan er over het begrip ‘schoolsport’ onduidelijkheid bestaan wat er precies bedoeld wordt;
- De semi-gestructureerde interviewleidraad is goed te gebruiken en lijkt als validering van delen van de scholenvragenlijst ingezet te kunnen worden. De vragen geven een verdieping van de resultaten van de vragenlijst, maar leveren hiermee weinig nieuwe informatie op, en fungeren meer als onderbouwing/ uitleg van de gegeven antwoorden.
- De activiteiten die beschreven worden in Beleves zijn reële onderwijssituaties en sluiten aan op de kerndoelen. Beleves is ontwikkeld om het niveau van bewegen van individuele leerlingen te meten opdat docenten leerlingen in hun leerproces kunnen volgen. Het is niet ontwikkeld als een ‘officieel’ gevalideerd meetinstrument. Het blijkt lastig om de observatie betrouwbaar uit te voeren als observatoren geen training hebben gehad en met een eigen ‘focus’ naar de uitvoering van de activiteiten kijken. Ook het gebruik van verschillende zaalinrichtingen en materialen maakt het voor een aantal activiteiten lastig om een gestandaardiseerde context te realiseren. Sommige testactiviteiten bevatten meerdere handelingen die in één keer geobserveerd moeten worden en in één niveauaanduiding resulteren. Dit maakt de observatie moeilijker.

Samenwerking tussen de ALO’s

De samenwerking tussen de ALO’s die betrokken zijn in dit onderzoek heeft een vruchtbare herstart gemaakt. De verschillende betrokken uitvoerders waren erg geïnteresseerd in elkaars ervaringen en bevindingen. Er is aangegeven dat een dergelijke pilot met betrokkenheid van verschillende ALO’s zeer waardevolle informatie oplevert.

5 Discussie

In dit hoofdstuk worden een aantal bevindingen en overwegingen uit het onderzoek verder besproken. De onderzoeksgroep alsmede de gehanteerde meetinstrumenten zullen aan de orde komen.

Beweegnorm

Voor het meten van de 'kwantiteit van bewegen' aan de hand van de NNGB is de standaardmethode gehanteerd. De vragen die daarbij gebruikt zijn (die voor de NNGB en ook de Fitnorm) lijken echter ingewikkeld voor de onderzoeksgroep. Hierdoor kunnen de antwoorden wellicht minder betrouwbaar zijn.

In het rapport van Ooijendijk, Wendel-Vos & De Vries (2007) wordt het volgende gesteld over het gebruik van de NNGB: "In diverse monitors wordt direct gevraagd naar het aantal dagen waarop de jeugd 30 minuten en/of 60 minuten tenminste matig intensieve lichaamsbeweging heeft. De betrouwbaarheid van één totaalvraag is momenteel nog een punt van discussie. Nadere onderbouwing van de betrouwbaarheid van een zo beperkt mogelijke vraag is een duidelijk punt van aandacht. Voor monitordoeleinden en het verkrijgen van een globaal inzicht in ontwikkelingen in het bewegen op langere termijn, kunnen dergelijke vragen ondersteuning bieden. In z'n algemeenheid zijn meer uitgebreide vragensets echter noodzakelijk om inzicht in de aard van het beweeggedrag te krijgen." Het advies dat vervolgens wordt gegeven luidt: "Voor monitoringdoeleinden kunnen directe vragen naar de beweegnorm worden ingezet. Bijvoorbeeld indien het doel mede is het verkrijgen van inzicht in effecten van campagnes die uitdrukkelijk zijn gericht op het behalen van de beweegnormen. Een uitgebreide vragenlijst verdient echter over het algemeen de voorkeur om meer inhoudelijk inzicht in de ontwikkeling van het beweeggedrag te krijgen."

Bij het doel van de interventie 3+2 wordt aangegeven kinderen met drie uur gym door een vakleraar en twee uur een naschools sportaanbod de beweegnorm van een uur bewegen per dag structureel kunnen halen. Omdat het doel van deze pilot was inzicht in het effect van de campagne 3+2 te krijgen en deze nadrukkelijk ook gericht is op effect in het behalen van de beweegnorm, is de keuze voor gebruik van direct vragen naar de beweegnorm gelegitimeerd.

Vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen'

De individuele resultaten van de vragenlijst zouden gekoppeld worden aan de scores op de kwaliteit van bewegen. Dit bleek niet mogelijk doordat de gegevens op kindniveau niet juist geregistreerd zijn. Hierdoor kon niet op kindniveau gekeken worden naar de mogelijke samenhang van kwantiteit en kwaliteit van bewegen, terwijl dit wel de voorkeur heeft.

Kwaliteit van bewegen

Uit dit onderzoek is gebleken dat het lastig is om de kwaliteit van bewegen bij kinderen te meten. Er is geen eenduidige definitie of testinstrument voor de kwaliteit van bewegen. In dit onderzoek is er voor gekozen de kwaliteit van bewegen te meten aan de hand het *Basisdocument Bewegingsonderwijs.* Dit document wordt

gebruikt als de nadere uitwerking van de landelijke kerndoelen van het bewegingsonderwijs met concrete doelstellingen en formuleringen. Uit dit onderzoek blijkt dat het basisdocument door vakleraren vaker wordt gebruikt dan door groepsleraren. Verschillen in de kwaliteit van bewegen gevonden in dit onderzoek kunnen hier mogelijk door zijn beïnvloed. Daarnaast zijn er nog andere aspecten die van invloed kunnen zijn op de verschillen tussen de 3+2-scholen en de 2-scholen te weten:

- Belangrijkste doelstellingen voor bewegingsonderwijs vanuit de school;
- Gewichten van de kinderen, volgens de Gewichtenregeling basisonderwijs[35];
- Verschil in observatie.

Beleves is (nog) geen goede methode om de kwaliteit van bewegen te meten onder andere omdat het geen 'officieel' gevalideerd en betrouwbaar meetinstrument is. Echter Beleves is de digitale uitwerking van het *Basisdocument Bewegingsonderwijs.* Dit document is opgesteld aan de hand van adviezen van een resonansgroep waarin collega's uit de vakwereld en het onderwijs zitting hadden. Deze experts hebben mede vormgegeven aan de concrete doelstellingen en formuleringen van de kerndoelen en de richtlijnen van de verschillende niveau-aanduidingen bij activiteiten. De inhoud en de niveau-aanduidingen van het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* zijn dus gebaseerd op informatie van experts en met grote betrokkenheid en instemming van het werkveld vastgesteld en hebben daarmee een zekere mate van validiteit, wat ook geldt voor de inhoud van Beleves.

De betrouwbaarheid van de observaties van de activiteiten is door een aantal factoren minder geworden dan vooraf ingeschat. Zo is het opgestelde protocol niet overal nagevolgd, hiervoor is grote betrokkenheid, aansturing en uitvoeringsdiscipline nodig. Daarnaast waren de observatoren van te voren op de hoogte van het soort school dat ze bezochten (3+2-school of 2-school) wat mogelijk effect heeft gehad op de observatie. Ook heeft de vooraf geplande gezamenlijke training van de observatoren door organisatorische problemen geen doorgang gevonden.

Onderzoeksgroepen

Het is in de uitvoering van het onderzoek niet gelukt scholen te vinden die voldeden aan de criteria van een 3+2-school. Uiteindelijk zijn daarom scholen die een 2+2-profiel meegenomen in het onderzoek. Deze keuze voor 2+2-scholen heeft wellicht een aantal voordelen gehad. In het originele 3+2-aanbod verschillen de scholen met dit aanbod op drie onderdelen van de scholen die dit aanbod niet hebben: (1) één uur meer les bewegingsonderwijs per week, (2) het bewegingsonderwijs wordt aangeboden door een vakleraar in plaats van door een groepsleraar en (3) er is een aanbod van buitenschoolse activiteiten. De 2+2-scholen verschillen maar op twee onderdelen, ze hebben namelijk geen extra uur bewegingsonderwijs ten opzichte van de andere scholen. Hierdoor kan een eventueel gevonden verschil aan minder mogelijke aspecten worden toegewezen. Echter een nadeel is dat er nu geen samenhang gevonden is tussen het aanbod 3+2 en het behalen van de

[35] Het gewicht van de leerling wordt bepaald door het opleidingsniveau van de ouder(s). CFI (2006)

beweegnorm. Wanneer de 3+2-scholen zouden voldoen aan de 3+2-richtlijnen, zou er wekelijks een extra uur bewegingsonderwijs worden aangeboden waaraan zo goed als alle kinderen deelnemen. Dit extra uur zou voor een deel van de kinderen wellicht het effect kunnen hebben op het behalen van de beweegnorm.

6 Aanbevelingen

Er is behoefte aan (nieuwe) onderzoeksinstrumenten om antwoord te kunnen geven op de vraag naar de effecten van zowel het bewegingsonderwijs in het algemeen als het 3+2-aanbod in het bijzonder. De in dit onderzoek gebruikte methoden kunnen hiervoor een basis vormen. Ze zullen dan indien gewenst doorontwikkeld moeten worden tot betrouwbare en valide meetinstrumenten. Aanbevolen wordt daarnaast om tussen de ALO's een actieve kennisdeling te laten plaatsvinden met betrekking tot de geschiktheid en mogelijkheden van de verschillende bestaande meetinstrumenten en mogelijke aanpassingen daarvan.

Beweegnorm

Wat betreft het meten van de beweegnorm wordt aanbevolen om de wijze van meten af te stemmen aan de onderzoeksopzet waarin dit gebeurt. Wanneer het puur gaat om het meten van de beweegnorm en een campagne/ interventie is nadrukkelijk gericht op het genereren van effect op de beweegnorm dan kan direct vragen naar de beweegnorm goed zijn. Echter wanneer er wens is voor het verkrijgen van specifiekere informatie over de soort activiteiten, dan kan het goed zijn om andere meer specifieke vragen over het beweeggedrag van kinderen te stellen. Vijf van de tien beweeg- en sportactiviteiten die in het onderzoek van Stuij et al. (2011) zijn gemeten, worden in de huidige vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' reeds bevraagd[36]. De overige vijf beweegactiviteiten kunnen dan ook bevraagd worden: lichamelijke opvoeding (in dit onderzoek is deze informatie verkregen via de scholenvragenlijst), pauzegedrag, zwemmen, fietsen in de vrije tijd en active gamen.

Vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen'

Bij het analyseren van de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen' is gebleken dat de enkele 'routingen' (vragen die wel of niet ingevuld moeten worden gebaseerd op voorgaande antwoorden) die de vragenlijst bevatten voor de kinderen lastig zijn. Dit kan verbeterd worden door vragen in een stroomdiagram te stellen, waarbij het antwoord op de eerste vragen je direct doorstuurt naar de vervolgvraag. Wanneer er reden is om aan te nemen dat een groter deel van de klas problemen zal ondervinden bij het invullen van de vragenlijst (bijvoorbeeld doordat een groot deel van de groep een taalachterstand heeft) kan er tevens voor gekozen worden de vragenlijst en antwoorden klassikaal voor te lezen.

Daarnaast leverde de vraag omtrent activiteiten in de gymles (vraag 12) soms problemen op. Er wordt geadviseerd deze vraag in tweeën te splitsen, waarbij eerst gevraagd wordt hoe vaak een bepaalde activiteit gedaan wordt en vervolgens of de frequentie van het huidige aanbod voor de kinderen passend is.

[36] De beweegactiviteiten clubsport, schoolsport, zelf buiten bewegen en sporten en lopen en/of fietsen naar en van school die bevraagd zijn in het onderzoek van Stuij et al. (2011) komen overeen met de vragen over sportvereniging, vragen over naschoolse sport en sport in de buurt, vragen over buiten spelen en over overig beweeggedrag zoals die zijn opgenomen in de vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen'.

Verder wordt geadviseerd de vragenlijst een invulveld te geven met een uniek nummer, bijvoorbeeld de geboortedatum van de leerling om de data uit de vragenlijsten te koppelen met de resultaten van de activiteiten.

Vragenlijst 'Scholenvragenlijst context van bewegen'

De Vragenlijst 'Scholenvragenlijst context van bewegen' geeft een goed beeld van de context van het bewegen op en rond de scholen. Met een aantal aanpassingen in de vragenlijst kan dit beeld echter nog beter worden.

- Zwemonderwijs wordt niet genoemd als mogelijke vorm van bewegen tijdens schooltijd. Door bij vraag 26 te vragen naar bewegingsonderwijs exclusief zwemmen en vervolgens een extra kolom toe te voegen met minuten zwemonderwijs per groep, kan dit worden opgevangen.
- Er is aangegeven dat sommige vragen onduidelijk gesteld zijn. Om dit te verbeteren zou de vragenlijst doorgenomen moeten worden met schoolvertegenwoordigers, waarbij kritisch gekeken wordt naar de formulering van de vragen.
- Er wordt in de vragenlijst gevraagd of er wel of geen vakleraar is. Dat is een momentopname. Het kan van invloed zijn op de resultaten van het onderzoek hoe lang een vakleraar al betrokken is bij de school. Hier dient een extra vraag voor toegevoegd te worden.
- Het woord 'schoolsport' dient verklaard te worden. Er worden verschillende beelden gehanteerd bij deze term, variërend van naschools sportaanbod en zwemmen tot reguliere lessen bewegingsonderwijs.
- Er moet worden gevraagd naar mogelijk aanbod van commerciële partijen in de buurt/wijk waar de kinderen van school gemakkelijk gebruik van kunnen maken.
- Er wordt gevraagd naar het belang van bewegen en gezondheid op school, maar niet naar de acties die daarop worden ingezet. Hierdoor kan het zijn dat een school aangeeft dat het bewegen en sport belangrijk vindt, maar er bijvoorbeeld door bezuinigingen geen acties aan koppelt.

Semi-gestructureerd interview

Om het interview meer verdiepende waarde te geven, is het van belang dat de interviewer de antwoorden op de scholenvragenlijst goed doorneemt en doorvraagt op gegeven antwoorden. Bijvoorbeeld of er gehandeld wordt naar een bepaalde visie die de school hanteert, of er daadwerkelijk acties uit voortkomen. In het interview wordt de schoolvertegenwoordiger bevraagd op het 'beweegbeleid'; dit begrip dient uitgelegd te worden.

Kwaliteit van bewegen

Om het meten van de kwaliteit van bewegen met Beleves te verbeteren, kan een aantal aanpassingen worden doorgevoerd. In toekomstig onderzoek zullen in samenwerkingsverbanden waarbij de uitvoering van het onderzoek in handen ligt van meerdere 'partijen' en participanten, meer gedegen afspraken en strengere uitvoeringsregels gehanteerd moeten worden. Hiervoor dient een duidelijker protocol ontwikkeld te worden. Daarnaast moeten de uitvoerenden getraind worden in het gebruik van de meetinstrumenten. Ook dienen er

beelden beschikbaar te zijn met de verschillende niveaus van uitvoering van de testactiviteiten. De beoordeling van de leerlingen dient tijdens de les gedaan te worden aan de hand van een standaardformulier waarop nogmaals de uitvoering van de activiteit, de mogelijke hulpverlening en de verschillende niveaus staan aangegeven.

Er is vanuit de ontwikkelaars van Beleves aangegeven dat toekomstig onderzoek met activiteiten in Beleves beter uitgevoerd kan worden in groep zes, omdat deze activiteiten en niveau-aanduidingen daar beter aansluiten bij de daadwerkelijke bewegingsonderwijssetting en minder 'gekunsteld' zijn.

Onderzoeksgroepen

Het verdient aanbeveling mogelijke deelnemende scholen eerst de scholenvragenlijst in te laten vullen, voordat definitieve deelname aan onderzoek wordt toegezegd. Scholen waarbij de context zoveel mogelijk gelijk is kunnen dan worden geselecteerd om deel te nemen, zodat verschillen tussen de scholen gemakkelijker aan het 3+2-aanbod kunnen worden toegeschreven.

Planning

Wanneer hogescholen beslissen in het kader van onderzoek samenwerken, moet rekening gehouden worden met verschillen in inrichting van de studie(jaren) binnen de hogescholen. Of studenten capabel en beschikbaar zijn voor het uitvoeren van het onderzoek hangt mede af van het moment in de studie en het studiejaar. Wat dat laatste betreft: er moet in de planning rekening gehouden worden met vakanties en andere zaken die effect kunnen hebben op de beschikbaarheid van studenten.

Samenwerking tussen de ALO's

De samenwerking tussen de ALO's die betrokken zijn bij dit onderzoek heeft een vruchtbare herstart gemaakt. Er is echter nog geen sprake van borging van deze samenwerking. De uitvoerders geven aan dit wel wenselijk is om dergelijk onderzoek in de toekomst breder uit te kunnen voeren.

Bronnen

Alkema, W.J., Steenbruggen, M. & Vlugt, D. (2000). *Basislessen bewegingsonderwijs 3*. Amsterdam: Reeds Business.

Bailey, R. (2006). Physical education and sports in schools: a review of benefits and outcomes. *Journal of Schools health*, *76*, 397-401.

Bax, H. (2010). *De samenleving over de kwaliteit van bewegen & sport op school*. Zeist: Jan Luiting Fonds.

Bernaards, C. (2011). *Bewegen in Nederland 2000-2010, resultaten TNO-Monitor Bewegen en Gezondheid 2000-2010*. Leiden: TNO.

Brouwer, B., Aldershof, A., Bas, H., Berkel, M. van, Dokkum, G. van, Mulder, M.J. & Nienhuis, J. (2011). *Human movement and sports in 2028*. Enschede: SLO.

Consten, A. & Vuurst, J. van de (2005). *Beleves Leerlingvolgsysteem Bewegingsonderwijs*, CD-rom. Zeist: Jan Luiting Fonds.

CFI (2006). *Nieuwe gewichtenregeling basisonderwijs.* Zoetermeer: Speed/print b.v.; CFI 85001/15.000.

DUO (2010). *Leerlingen basisonderwijs naar gewicht (voorlopig)* http://www.ib-groep.nl/organisatie/ open_onderwijsdata/po/datasets/Leerlingen/Leerlingen/po_leerlingen1.asp.

Gelder, W. van, Stroes, H. & Goedhart, B. (2010). *Basislessen bewegingsonderwijs*. Amsterdam: Reeds Business.

Gerven, J. & Letschert, J. (2006). *Kerndoelenboekje Ministerie OC&W*, Den Haag: DeltaHage.

Hildebrandt, V.H., Chorus, A.M.J. & Stubbe, J.H. (2010). *Trendrapport Bewegen en Gezondheid 2008/2009*. Leiden: De Bink.

Ooijendijk, W., Wendel-Vos, W. & Vries, S. de (2007). *Advies Consensus Vragenlijsten Sport en Bewegen.* Leiden: TNO.

Mooij, C., Berkel, M. van, Hazelebach, C., Houdijk, G., Loopstra, O. & Steerneman, L. (1999). *Basisdocument Bewegingsonderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fonds.

Stuij, M., Wisse, E., Mossel, G. van, Lucassen, J. & Dool, R. van den (2011). *School, Bewegen en Sport*. Nieuwegein: Arko Sports Media.

Stegeman, H. (2000). *Belang van Bewegingsonderwijs*. Zeist: Jan Luiting Fonds.

Stegeman, H. (2007). *Effecten van sport en bewegen op school. Een literatuuronderzoek naar de relatie van fysieke activiteit met cognitieve, affectieve en sociale ontwikkeling*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut

Weerden, J. van, Schoot, F. van der & Hemker, B. (2008). *Balans van het bewegingsonderwijs aan het einde van de basisschool 3*. Arnhem: Cito.

Bijlage

Bijlage 1: Keuze van meetinstrumenten

Kwantiteit van bewegen

Er is gekozen om de kwantiteit van bewegen te meten met de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) en fitnorm. Dit zijn landelijk geaccepteerde normen en sluiten goed aan op het doel van de 3+2 interventie. De definities worden hieronder weergegeven.

De Nederlandse Norm Gezond Bewegen *(jonger dan 18 jaar)*

Dagelijks (zomer en winter) één uur tenminste matig intensieve lichamelijke activiteit (5 MET (bijvoorbeeld aerobics of skateboarden) tot 8 MET (bijvoorbeeld hardlopen 8 km/uur)), waarbij de activiteiten minimaal twee maal per week gericht zijn op het verbeteren of handhaven van lichamelijke fitheid (kracht, lenigheid en coördinatie).

De fitnorm

Tenminste drie keer per week gedurende minimaal 20 minuten zwaar intensieve activiteit (zomer en winter).

De combinorm

Is een combinatie van beide bovenstaande normen. Iemand voldoet aan de combinorm wanneer hij/zij aan tenminste aan één van de beide normen voldoet.

Kwaliteit van bewegen

De kwaliteit van bewegen wordt gemeten met Beleves. Onderstaande overwegingen liggen aan de keuze voor het leerlingvolgsysteem Beleves ten grondslag:

1. Het is in de vakwereld een geaccepteerde methode.
2. Het sluit aan bij de kerndoelen + toelichting zoals deze in de wet staan.
3. Er wordt veel mee gewerkt, ook op b.v. Pabo en ROC's.
4. Er is geen aparte testsituatie nodig, het kan tijdens reguliere lestijd worden afgenomen.
5. Het onderzoek van Van Weerden et al. (2008) is grotendeels aan de hand van de uitgangspunten van het *Basisdocument Bewegingsonderwijs* gedaan. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van OC&W en maakt deel uit van Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau.
6. Wanneer er extra informatie nodig is, zijn de contacten met de ontwikkelaars van het leerlingvolgsysteem gemakkelijk te leggen.
7. De bruikbaarheid en geschiktheid voor dit onderzoek lijken goed.

Beleves is gebaseerd op het Basisdocument Bewegingsonderwijs. In dit document worden per activiteit vier niveau-aanduidingen gegeven.

Door de betrokken hogescholen is het Movement ABC als mogelijke test geopperd voor het meten van de kwaliteit van bewegen. Hier is niet voor gekozen vanuit de volgende overwegingen:

1. De test is minder geschikt voor het bepalen van de kwaliteit van bewegen, maar meer voor het opsporen van motorische achterstanden.
2. Er is een uitgebreide testsituatie voor nodig.
3. De tijdsinvestering is te groot; het afnemen van de test duurt 30 minuten per kind. Wanneer de test efficiënt ingezet wordt zijn er twee testmomenten van 15 leerlingen per keer nodig, met minimaal 10 studenten per keer.
4. De studenten moeten voordat ze de test kunnen afnemen een training van enkele uren volgen.
5. Afnemers moeten officieel een kwalificatie A hebben; deze hebben de studenten niet.
6. De kosten voor de aanschaf zijn € 1200 voor de ALO's die de test nog niet hebben.

Bijlage 2: Overzicht inventarisatie meetinstrumenten “Meer en beter bewegen”

Bewegen heeft veel positieve effecten op lichaam en geest, bevordert de gezondheid en verkleint het risico op (ernstige) ongezondheid (Hildebrandt, Chorus & Stubbe, 2010).

De KVLO, zes hogescholen (lerarenopleidingen LO en lectoraten), Mulier Instituut en Kennispraktijk werken samen aan kennisontwikkeling naar de effecten/waarde van bewegingsonderwijs. Einddoel is het zicht krijgen op de effecten van het aanbod van 3+2 op basisscholen op de ontwikkeling van kinderen om te komen tot een beschrijving waar, voor wie en op welke wijze bewegen op en rond school kan leiden tot specifieke effecten. Deze inventarisatie geeft een overzicht van de beschikbare meetinstrumentenvoor het meten van ‘meer en betere bewegen’.Dit overzicht is kort en bondig per soort instrument opgezet en claimt niet volledig te zijn.

Meetapparaten

- HARTSLAGMETER geeft de d.m.v. de hoogte van de hartslag een schatting van het dagelijks energieverbruik
- STAPPENTELLER geeft een schatting van dagelijks beweeggedrag
- VERSNELLINGMETER geeft een schatting van dagelijks beweeggedrag en de intensiteit van bewegen

Meetapparaten hebben als voordeel dat het voor de onderzoeker tijdens het onderzoek relatief weinig inspanning vergt, nadelen zijn dat de kinderen er last van kunnen hebben, het erg duur is en in databewerking veel tijd kost.

Directe observatiemethoden

- SOFIT is een observatiemethode die de tijd meet die kinderen matig tot intensief fysieke actief zijn.
- CPAF is een observatiemethodie die activiteit van de kinderen meet verdeeld over 4 categorieën van ‘geen beweging’ tot ‘snelle lichaamsbeweging’
- SOPLAY is een methode om observatiedata te verkrijgen van het aantal kinderen en de fysieke activiteit gedurende verschillende activiteiten
- CARS is een methode voor het evalueren van de activiteit van kinderen gedurende verschillende periode van observatie

Directe observatiemethoden hebben als voordeel dat de kinderen een geen last van hebben, nadeel is dat het veel tijd en werk kost, daarnaast moeten de observeerder getraind worden om betrouwbare resultaten te krijgen.

Vragenlijsten en dagboeken

- NNGB, SQUASH, HAES, PARI, Godin-ShephardPysical Activity Survey, 3-d Sweat Recall, 3-d Aerobic recall, PAQ-C, PACE+, PDPAR, SAPAC, Yesterday Activity Checklist, Weekly Activiti Sum, Weekly Activity Checklist, 7-Day Activity Tally, CBSK-M, Fitnorm, (kwantitatieve) Beweegnorm, Combinorm, SBS

Vragenlijsten en dagboeken hebben als voordeel dat het weinig tijd en werk kost, nadelen zijn het wel of niet herinneren van beweging en het onder of overschatten van inspanning en activiteiten.

Interviews

- 7-d PAR, MLTPAQ, PAI, PACI, Parent-teacher questionnaires

Voordeel van interviews is dat er waar nodig verder doorgevraagd kan worden bij het invullen, nadeel is dat het erg arbeidsintensief is.

Testopstellingen

- Movement ABC-2 meet motorische achterstand van kinderen
- De MOT '97 geeft inzicht in het algemeen motorisch functioneren van reguliere basisschoolleerlingen
- KTK diagnostiek om te kunnen bepalen of kinderen therapie nodig hebben
- TGMD-II meet groot motorische vaardigheden en motorische ontwikkeling
- De GMO bepaalt het niveau van motorische vaardigheden
- MOPER meet lichamelijke fitheid

Voordeel van testopstellen is dat je kinderen op specifieke activiteiten met elkaar kan vergelijken, nadeel is dat de kinderen er 'last van hebben' en dat het veel tijd en werk vraagt.

Leerlingvolgsysteemen

- Beleves geeft inzicht in het beheersniveau van verschillende activiteiten
- Jump in geeft inzicht in het beheersniveau van verschillende activiteiten
- Van Gelder is ontwikkeld om de bewegings- en spelontwikkeling van kinderen van 2 t/m 16 jaar te kunnen observeren en registreren

Voordeel van een leerlingvolgsysteem is dat kinderen er geen last van hebben en het vraagt geen testsituatie. Nadeel is dat het relatief veel werk is, en de dat leerlingvolgsystemen geen 'officiële' meetinstrumenten zijn.

Overig

- BMI geeft een indicatie of je lichaam te zwaar is, het wordt berekend op basis van lichaamsgewicht en lichaamslengte.

Bijlage 3: vragenlijst 'Beweeggedrag kinderen'

3+2=een fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Vragenlijst beweeggedrag kinderen

Hallo,

Wij willen graag van je weten hoeveel je sport en beweegt. In de vragenlijst wordt ook naar je mening over bewegen gevraagd. Het volgende is belangrijk om te weten voordat je de lijst invult:

- Het is belangrijk dat je op alle vragen eerlijk antwoord geeft. De antwoorden zijn altijd goed, het gaat om jouw mening.
- Lees elke vraag goed door, maar denk er niet te lang over na. Kies het antwoord dat het beste bij jou past en kruis het hokje aan.
- Je mag steeds maar één antwoord per vraag geven.
- Alleen de onderzoeker ziet jouw antwoorden, verder niemand anders.
- Het is belangrijk dat je de vragenlijst helemaal en zo duidelijk mogelijk invult. Alleen dan hebben wij er wat aan.

Als je een antwoord wilt veranderen, kun je dat zo doen: Kras het verkeerd ingevulde antwoord helemaal door en kruis alsnog het goede antwoord aan:

nooit, minder dan 1 keer per week
1 keer per week
2 keer per week
3 keer per week
4 keer per week
5 keer per week of vaker

Belangrijk: Dit is geen toets! Er zijn geen goede of foute antwoorden.

Succes met het invullen van de vragen, je mag nu beginnen op de volgende bladzijde.

In te vullen door de onderzoeker

Datum:

Vragenlijstnummer:

3+2=een fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Sportvereniging

Je krijgt op school gymles, maar veel kinderen zijn bijvoorbeeld ook lid van een sportvereniging, of ze krijgen les in een sport. Denk bijvoorbeeld aan paardrijles of zwemles. Andere kinderen hebben in de buurt een veldje en spelen daar bijna elke dag. Deze vragen gaan over wat je buiten schooltijd aan sport en spel doet. We bedoelen geen sporten waarbij je weinig beweegt, zoals vissen, schaken of dammen. Ook scouting bedoelen we niet. Dat is wel een vereniging, maar niet een sportvereniging.

1. Ben je lid van een (of meerdere) sportvereniging(en)?

   ❑ Ja
   ❑ Nee (ga naar vraag 3)

2. Hoeveel keer per week sport je bij een vereniging (buiten school)? (zwemmen, voetballen, ballet, paardrijden, enzovoorts) Denk hierbij aan de afgelopen week. Kruis 1 antwoord aan.

   ❑ Nooit of minder dan 1 keer per week (ga door naar vraag 3)
   ❑ 1 keer per week (ga door naar vraag 4)
   ❑ 2 keer per week (ga door naar vraag 4)
   ❑ 3 keer per week (ga door naar vraag 4)
   ❑ 4 keer per week (ga door naar vraag 4)
   ❑ 5 keer per week (ga door naar vraag 4)
   ❑ 6 keer per week (ga door naar vraag 4)
   ❑ 7 keer per week (ga door naar vraag 4)

3. Waarom sport je niet (of niet zo vaak) bij een sportvereniging? Je mag meerdere antwoorden aankruisen.

   ❑ Ik vind sporten niet zo leuk
   ❑ Mijn ouders vinden sport te duur
   ❑ Ik ben niet zo goed in sport
   ❑ De sport die ik leuk vind, is te ver weg
   ❑ Ik heb er geen tijd voor
   ❑ Ik heb problemen met mijn gezondheid
   ❑ Mijn vrienden/vriendinnen sporten ook niet
   ❑ Andere reden, namelijk: .....

4. Hoe leuk vind je het om te sporten bij een sportvereniging? Geef een cijfer:

		☹					☺		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑

Naschoolse sport en sport in de buurt

5. Doe je bij jou in de buurt of via/rond school mee aan sportactiviteiten die niet in schooltijd en ook niet bij een sportvereniging plaatsvinden?

- ❑ Nee, die zijn er niet / ik weet niet of die er zijn
- ❑ Nee, maar er zijn wel sportactiviteiten
- ❑ Ja, ik doe minder vaak dan 1 keer per maand mee
- ❑ Ja, ik doe 1-3 keer per maand mee (ga door naar vraag 7)
- ❑ Ja, ik doe 1 keer per week mee (ga door naar vraag 7)
- ❑ Ja, ik doe vaker dan 1 keer per week mee (ga door naar vraag 7)

6. Waarom sport je niet (of niet zo vaak) bij naschoolse sport of sport in de buurt? Je mag meerdere antwoorden aankruisen.

- ❑ Ik vind sporten niet zo leuk
- ❑ Mijn ouders vinden naschoolse sport of sport in de buurt te duur
- ❑ Ik ben niet zo goed in sport
- ❑ De sport die ik leuk vind, doen ze niet bij de naschoolse sport of sport in de buurt
- ❑ Ik heb er geen tijd voor
- ❑ Ik heb problemen met mijn gezondheid
- ❑ Mijn vrienden/vriendinnen doen ook niet mee
- ❑ Andere reden, namelijk: .....

7. Hoe leuk vind je het om te sporten bij naschoolse sport of sport in de buurt? Geef een cijfer:

		😟					🙂		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑

Buiten spelen

8. Op hoeveel dagen in de week speel je buiten (buiten schooltijd)? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- ❑ Nooit of minder dan op 1 dag per week
- ❑ 1 dag per week (ga door naar vraag 10)
- ❑ 2 dagen per week (ga door naar vraag 10)
- ❑ 3 dagen per week (ga door naar vraag 10)
- ❑ 4 dagen per week (ga door naar vraag 10)
- ❑ 5 dagen per week (ga door naar vraag 10)
- ❑ 6 dagen per week (ga door naar vraag 10)
- ❑ 7 dagen per week (ga door naar vraag 10)
- ❑ Ik heb de afgelopen week niet buiten gespeeld, maar doe dat in een normale week wel

9. Waarom speel je niet (of niet zo vaak) buiten? Je mag meerdere antwoorden aankruisen.

- ❑ Ik vind buiten spelen niet zo leuk
- ❑ Ik ben niet zo goed in buiten spelen
- ❑ Wat ik leuk vind om te doen is te ver weg
- ❑ Ik heb er geen tijd voor
- ❑ Ik heb problemen met mijn gezondheid
- ❑ Mijn vrienden/vriendinnen spelen ook niet buiten
- ❑ Andere reden, namelijk: .....

10. Hoe leuk vind je het om buiten te spelen? Geef een cijfer:

		😟					🙂		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Schoolgym

11. Vind je dat je genoeg gym krijgt op school?

- ☐ ja, het is goed zo
- ☐ het mag wel minder
- ☐ het mag wel meer
- ☐ weet ik niet

12. Hieronder staan activiteiten die je op school in de gymles kunt doen. Kies eerst hoe vaak je die **het afgelopen schooljaar** (vanaf begin groep 7 tot nu) hebt gedaan op school. Kies daarna of je vindt dat het vaker of minder vaak in de les moet gebeuren. Zet dus telkens twee kruisjes! (*De activiteiten tussen haakjes zijn voorbeelden waar je aan kan denken)*

	Activiteit	(Bijna) nooit gedaan	Af en toe gedaan	Vaak gedaan	Mag wel vaker	Goed zo	Mag wel minder
1	***Balanceren*** (evenwichtsbalk, acrobatiek)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	***Klimmen*** (in wandrek, in touwen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	***Zwaaien*** (aan ringen, touwen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	***Over de kop gaan*** (rollen, duikelen, salto)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	***Springen*** (kast-, bok-, hoog-, ver-, touwtje-)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	***Hardlopen*** (sprint, estafette, lange afstand)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7	***Mikken*** (schieten of gooien op een doel, bal slaan met knuppel, frisbee)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8	***Jongleren*** (werpen en vangen, dribbelen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9	***Doelspelen*** (basket-, korf-, hand- en voetbal)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10	***Tikspelen*** (tikkertje, slag-, tref-, jager- en kastiebal)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11	***Stoeispelen*** (trek- en duwspelen, judo)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12	***Bewegen op muziek*** (lopen, springen, dansen, fitness)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Hoe leuk vind je de gymlessen op school? Geef een cijfer:

		😟					🙂		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Overig beweeggedrag

14. Hoeveel dagen per week ga je lopend of zelf fietsend naar school? Denk hierbij aan de afgelopen week.

- ☐ Nooit
- ☐ 1 keer per week (ga door naar vraag 16)
- ☐ 2 keer per week (ga door naar vraag 16)
- ☐ 3 keer per week (ga door naar vraag 16)
- ☐ 4 keer per week (ga door naar vraag 16)
- ☐ Elke dag (ga door naar vraag 16)

15. Waarom ga je niet lopend of zelf fietsend naar school? Je mag meerdere antwoorden aankruisen.

- ☐ Ik vind lopen/ zelf fietsen niet zo leuk
- ☐ Het is te ver om te lopen of zelf te fietsen naar school
- ☐ Ik heb er geen tijd voor
- ☐ Ik heb problemen met mijn gezondheid
- ☐ Mijn vrienden/vriendinnen lopen of fietsen ook niet zelf naar school
- ☐ Andere reden, namelijk: .....

16. Hoe leuk vind je het om te lopen of zelf te fietsen naar school? Geef een cijfer:

		😟					🙂		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Combinorm; Nederlandse Norm Gezond Bewegen en Fitnorm

Vraag 17 en 18 gaan over lichaamsbeweging, zoals bijvoorbeeld wandelen of fietsen, sporten, buitenspelen of gym en sport op school. Het gaat om alle lichaamsbeweging die tenminste even inspannend is als stevig doorlopen of fietsen.

17. Hoeveel dagen per week in de ZOMER heb je tenminste 60 minuten per dag zulke lichaamsbeweging? Het gaat om het gemiddeld aantal dagen van een gewone week.

- ☐ (Bijna) nooit
- ☐ 1 dag per week
- ☐ 2 dagen per week
- ☐ 3 dagen per week
- ☐ 4 dagen per week
- ☐ 5 dagen per week
- ☐ 6 dagen per week
- ☐ Elke dag

18. En hoeveel dagen per week in de WINTER heb je tenminste 60 minuten per dag zulke lichaamsbeweging? Het gaat weer om het gemiddeld aantal dagen van een gewone week.

- ☐ (Bijna) nooit
- ☐ 1 dag per week
- ☐ 2 dagen per week
- ☐ 3 dagen per week
- ☐ 4 dagen per week
- ☐ 5 dagen per week
- ☐ 6 dagen per week
- ☐ Elke dag

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Vraag 19 en 20 gaan over inspannende lichaamsbeweging, waarvan je sneller gaat ademen zoals bijvoorbeeld stevig wandelen of fietsen, sporten en andere inspannende activiteiten op school, in het huishouden of in je vrije tijd.

19. Hoe vaak per WEEK doe je in je vrije tijd, in de ZOMER inspannende sporten of zware lichamelijke activiteiten die lang genoeg duren zodat je gaat zweten?
Het gaat om inspannende lichaamsbeweging in je vrije tijd die tenminste 20 minuten per keer duurt.

- ☐ (Bijna) nooit
- ☐ 1 keer per week
- ☐ 2 keer per week
- ☐ 3 keer per week
- ☐ 4 keer per week
- ☐ 5 keer per week
- ☐ 6 keer per week
- ☐ 7 keer of meer per week

20. Hoe vaak per WEEK beoefen je in jouw vrije tijd, in de WINTER inspannende sporten of zware lichamelijke activiteiten die lang genoeg duren om van te gaan zweten?
Het gaat om inspannende lichaamsbeweging in je vrije tijd die tenminste 20 minuten per keer duurt.

- ☐ (Bijna) nooit
- ☐ 1 keer per week
- ☐ 2 keer per week
- ☐ 3 keer per week
- ☐ 4 keer per week
- ☐ 5 keer per week
- ☐ 6 keer per week
- ☐ 7 keer of meer per week

21. Ben je een jongen of een meisje?

- ☐ Jongen
- ☐ Meisje

22. Hoe oud ben je?

..... Jaar

Dit is het einde van de vragenlijst, heel erg bedankt voor het invullen!

Bijlage 4: 'Scholenvragenlijst context van bewegen'

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Schoolvragenlijst context van bewegen

Beste heer/mevrouw,

Voor u ligt de vragenlijst die hoort bij een onderzoek naar bewegingsonderwijs. We willen u vragen deze vragenlijst zo goed mogelijk in te vullen en hierbij de school(locatie) waarop u werkzaam bent in gedachten te houden.

In de vragenlijst wordt steeds gesproken over de lessen lichamelijk opvoeding of LO. Er worden verschillende namen gebruikt, met deze lessen bedoelen wij de lessen bewegingsonderwijs/gymnastiek.

Het volgende is belangrijk om te weten voordat u de lijst invult:

- Het is belangrijk dat u op alle vragen eerlijk antwoord geeft. De antwoorden zijn altijd goed, het gaat om uw mening.
- Lees elke vraag goed door, maar denk er niet te lang over na.
- U mag steeds maar één antwoord per vraag geven (tenzij anders aangegeven).
- Alleen de onderzoeker ziet de antwoorden.
- Het is belangrijk dat u de vragenlijst helemaal en zo duidelijk mogelijk invult.
- In de periode na het invullen van de vragenlijst zal de onderzoeker contact met u zoeken voor het plannen van een verdiepend interview.
- Bent u directeur/ directielid/coördinator/lid managementteam dan is het wellicht nodig om bij sommige vragen de vakleerkracht LO of groepsleerkracht te bevragen.

Als u een antwoord wilt veranderen, dan kan dat als volgt: kras het verkeerd ingevulde antwoord helemaal door en kruis alsnog het goede antwoord aan:

foute antwoord
goede antwoord

- ☐ 1 nooit, minder dan 1 keer per week
- ☐ 2 1 keer per week
- ☐ 3 2 keer per week
- ☒ 4 3 keer per week
- ☐ 5 4 keer per week
- ☐ 6 5 keer per week of vaker

In te vullen door de onderzoeker

Datum:

Vragenlijstnummer:

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

Algemeen

1. **Wat is uw functie binnen deze school?** (waar 'school' staat wordt bij een school met meerdere locaties de eigen betreffende schoollocatie bedoeld) *Hier zijn meer antwoorden mogelijk.*

   - ☐ directeur
   - ☐ directielid/coördinator/lid managementteam
   - ☐ groepsleerkracht
   - ☐ vakleerkracht lichamelijke opvoeding
   - ☐ anders, namelijk .....

2. **Hoeveel leerlingen heeft deze school in totaal?**

   ..... *leerlingen*

3. **Is de school een 'brede school'?**

   - ☐ ja
   - ☐ nee

Inrichting school en omgeving

Schoolplein

4. **Heeft de school een schoolplein?**

   - ☐ nee → gaat u verder naar vraag 9
   - ☐ ja

5. **Heeft de school een apart (deel op het) schoolplein voor groep 1 en 2**

   - ☐ nee
   - ☐ ja

6. **Is het schoolplein buiten de schooltijden toegankelijk?**

   - ☐ nee
   - ☐ ja, alleen voor leerlingen van de school
   - ☐ ja, voor iedereen

7. **Welke sport- en speelvoorzieningen zijn (permanent) aanwezig op het schoolplein?**

- ❑ geen
- ❑ belijning (voor verschillende spel- en sportactiviteiten)
- ❑ basket
- ❑ doelpalen
- ❑ speel en klimtoestellen
- ❑ tafeltennistafel
- ❑ overig, namelijk .....

8. **Geef voor de volgende uitspraken aan in welke mate u het hier mee eens of oneens bent?**

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
a. De leerlingen uit groep 7 gebruiken het schoolplein om te bewegen en te spelen/sporten	❑	❑	❑	❑	❑
b. Op het schoolplein is voldoende ruimte om te bewegen en te sporten	❑	❑	❑	❑	❑
c. Op het schoolplein kunnen leerlingen veilig bewegen en sporten	❑	❑	❑	❑	❑
d. Het schoolplein is schoon (vrij van hondenpoep, afval, e.d.)	❑	❑	❑	❑	❑
e. Op het schoolplein zijn voldoende voorzieningen om leerlingen goed te laten bewegen en te sporten	❑	❑	❑	❑	❑
f. Op het schoolplein zijn 'zones' voor specifieke (beweeg)activiteiten aanwezig (bijvoorbeeld sportzone, spelzone, gymnastiekzone en relaxzone)	❑	❑	❑	❑	❑
g. Op het schoolplein wordt gebruik gemaakt van los sport- en spelmateriaal (zoals ballen/rackets)	❑	❑	❑	❑	❑
h. Er zijn plannen om het schoolplein bewegingsvriendelijker te maken.	❑	❑	❑	❑	❑

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl
platform sport, bewegen en onderwijs

Schoolomgeving

9. **Geef voor de volgende uitspraken aan in welke mate u het hier mee eens of oneens bent?**

	helemaal niet mee eens	niet mee eens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
a. De leerlingen kunnen rondom de school veilig lopen	❑	❑	❑	❑	❑
b. De leerlingen kunnen rondom de school veilig fietsen	❑	❑	❑	❑	❑
c. De leerlingen hebben op school voldoende ruimte om hun fiets te stallen	❑	❑	❑	❑	❑
d. Er is ruim voldoende openbare sport- en speelruimte voor de schoolgaande jeugd in deze wijk/gemeente	❑	❑	❑	❑	❑

Materialen

10. **Ik beoordeel de hoeveelheid van de aanwezige materialen voor de lessen LO (toestellen, spelmateriaal, etc.) als...**

Onvoldoende	matig	Voldoende	goed
❑	❑	❑	❑

11. **Ik beoordeel de kwaliteit van de aanwezige materialen voor de lessen LO (toestellen, spelmateriaal, etc.) als...**

Onvoldoende	matig	Voldoende	goed
❑	❑	❑	❑

Accommodatie

12. Van welke accommodaties maakt de school(locatie) voor de lessen lichamelijke opvoeding en (naschoolse) schoolsport gebruik? En kunt u daarbij aangeven hoe vaak de accommodatie gebruikt wordt en hoe u deze waardeert?

Accommodaties:	*Gebruik:*			*Waardering:*				
	niet	*incidenteel*	*structureel*	*--*	*-*	*+/-*	*+*	*++*
gymnastiekzaal	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
sporthal	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
sportveld (gras/kunstgras)	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
openbaar grasveld/trapveldje	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
openbare speeltuin	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
schoolplein	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
atletiekbaan	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
tennisbaan	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
zwembad	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
kunstijsbaan	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑
natuurijs(baan) overig...	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑	❑

13. Hoe ver staat de gymzaal of sporthal van de schoollocatie? Ga hierbij uit van de gymzaal of sporthal waarin groep 7 (over het algemeen) LO heeft.

- ❑ op het terrein van de schoollocatie
- ❑ binnen 1 km hemelsbreed van de schoollocatie
- ❑ 1 - 2 km hemelsbreed van de schoollocatie
- ❑ 2 - 3 km hemelsbreed van de schoollocatie
- ❑ meer dan 3 km hemelsbreed van de schoollocatie

14. Hoe gaan de leerlingen van groep 7 naar de gymzaal?

- ❑ lopend
- ❑ met de fiets
- ❑ met de bus

15. Worden er lessen lichamelijke opvoeding buiten gegeven (als het weer het toelaat)?

- ❑ nee (ga door naar vraag 17)
- ❑ ja

16. Hoe ver is de buitengymlocatie van de schoollocatie? Ga hierbij uit van de locatie waar groep 7 over het algemeen LO heeft.

- ❑ op het terrein van de schoollocatie
- ❑ binnen 1 km hemelsbreed van de schoollocatie
- ❑ 1 - 2 km hemelsbreed van de schoollocatie
- ❑ 2 - 3 km hemelsbreed van de schoollocatie
- ❑ meer dan 3 km hemelsbreed van de schoollocatie

Lichamelijke opvoeding, bewegen en sport

De volgende vragen zijn inhoudelijke vragen over de lessen lichamelijke opvoeding. Bent u directeur/ directielid/coördinator/lid managementteam dan is het wellicht nodig om bij sommige vragen de vakleerkracht LO of groepsleerkracht te bevragen.

17. Worden de lessen lichamelijke opvoeding aan jongens en meisjes gezamenlijk gegeven?

- ❑ nee
- ❑ gedeeltelijk
- ❑ ja

18. Wat is de gemiddelde groepsgrootte bij de lessen lichamelijke opvoeding?

- ❑ 16-20 leerlingen
- ❑ 21-25 leerlingen
- ❑ 26-30 leerlingen
- ❑ meer dan 30 leerlingen

19. Worden de leerlingvorderingen in de lessen lichamelijk opvoeding op individueel niveau gevolgd? Bijvoorbeeld door een leerlingvolgsysteem.

- ❑ niet
- ❑ soms
- ❑ regelmatig
- ❑ vaak
- ❑ in ontwikkeling

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

20. Wordt er op het gebied van de lichamelijke opvoeding buiten de reguliere lessen LO extra ondersteuning aan bepaalde leerlingen gegeven? *Hier zijn meer antwoorden mogelijk.*

- ❑ nee
- ❑ ja, incidenteel (bijvoorbeeld door de vak leerkracht in pauzes of na schooltijd)
- ❑ ja, structureel via steunlessen/MRT of extra gymlessen voor dikke kinderen

21. Is er voor het onderwijs in lichamelijke opvoeding een periode- of jaarplanning opgesteld, waarin staat wanneer welke activiteiten aan bod komen?

- ❑ ja
- ❑ nee

22. Wordt er een (beschreven) bestaande methode gebruikt bij de voorbereiding van de lessen lichamelijke opvoeding?

- ❑ ja
- ❑ nee (ga door naar vraag 0)

23. Welke methode wordt gebruikt bij de voorbereiding van de lessen*. *Hier zijn meer antwoorden mogelijk)*

Naam (auteur)		Wordt gebruikt door groepsleraar		Wordt gebruikt door vakleraar*	
		vaak	incidenteel	vaak	Incidenteel
1	Basisdocument Bewegingsonderwijs (Mooij)	❑	❑	❑	❑
2	Basislessen Bewegingsonderwijs (Van Gelder; Stroes en Goedhart)	❑	❑	❑	❑
3	Bewegen en didactiek (werkgroep Groels)	❑	❑	❑	❑
4	Planmatig bewegingsonderwijs (Raadsveld en Swijtink)	❑	❑	❑	❑
5	Praktijk in de lichamelijke opvoeding (Kluwer)	❑	❑	❑	❑
6	Bewegen samen regelen (Windesheim, school of human movement & sports)	❑	❑	❑	❑
7	Lekker Fit! (Noordhoff Uitgevers BAO)	❑	❑	❑	❑
8	Anders, nl. ..... (invullen a.u.b)	❑		❑	

*Indien van toepassing

3+2=een ~~vet~~ fit idee
www.3plus2.nl

platform sport, bewegen en onderwijs

24. Hoe belangrijk zijn de volgende algemene en meer specifieke doelstellingen voor de lessen lichamelijke opvoeding op uw school?
Wilt u het juiste getal achter de alternatieven omcirkelen: 1 = onbelangrijk -------- 5 = zeer belangrijk.

		groepsleraar	vakleraar*
a)	veelzijdig bewegingsbekwaamheid bevorderen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
b)	fysieke ontwikkeling bevorderen en ondersteunen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
c)	een inschatting leren maken van eigen bewegings(on)mogelijkheden	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
d)	plezier laten ervaren in het bewegen in sport en spelsituaties	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
e)	kennismaken met de mogelijkheden van sport en spel	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
f)	kennis bijbrengen over aspecten van sport en spel	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
g)	sociale en emotionele vorming bevorderen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
h)	ontspanning krijgen ter afwisseling van het cognitieve	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
i)	de eigen sportieve mogelijkheden laten ontdekken	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
j)	(onder leiding) een veilig bewegingsarrangement helpen inrichten en aanpassen	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
k)	leren hulpverlenen bij een activiteit	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

*Indien van toepassing

25. Er volgt nu een lijst met activiteiten die in de lessen lichamelijke opvoeding aan de orde kunnen komen. We volgen daarbij de 12 leerlijnen uit het Basisdocument Bewegingsonderwijs. Wilt u bij elke leerlijn aankruisen of deze activiteiten worden uitgevoerd? U kunt daarbij onderscheid maken in:

0 Niet: hier wordt geen aandacht aan besteed
1 Incidenteel: dit wordt zo nu en dan uitgevoerd, bijv. een of twee keer per schooljaar
2 Regelmatig: dit komt meerdere keren per jaar aan de orde

	Leerlijn	Activiteiten	groepsleraar			vakleraar*		
			0	1	2	0	1	2
1	Balanceren	(evenwichtsbalk, acrobatiek)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
2	Klimmen	(in wandrek, in touwen)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
3	Zwaaien	(aan ringen, touwen)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
4	Over de kop gaan	(rollen, duikelen, salto)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
5	Springen	(kast-, bok-, hoog-, ver-, touwtje-)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
6	Hardlopen	(sprint, estafette, lange afstand)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
7	Mikken	(schieten of gooien op een doel, bal slaan met knuppel, frisbee)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
8	Jongleren	(werpen en vangen, dribbelen)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
9	Doelspelen	(basket-, korf-, hand- en voetbal)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
10	Tikspelen	(tikkertje, slag-, tref-, jager- en kastiebal)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
11	Stoeispelen	(judo, bal afpakken)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
12	Bewegen op muziek	(lopen, springen, dansen, fitness)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
	Andere vormen:							

* indien van toepassing

3+2=een fit idee
www.3plus2.nl
platform sport, bewegen en onderwijs

26. Hoeveel minuten lichamelijke opvoeding hebben de leerlingen uit de volgende groepen volgens het rooster per week? Wilt u hierbij tevens aangeven hoeveel minuten gegeven worden door een vakleerkracht?

	aantal minuten LO totaal p/week:	***waarvan** aantal minuten LO door vakleerkracht:*
groep 1:	.....	.....
groep 2:	.....	.....
groep 3:	.....	.....
groep 4:	.....	.....
groep 5:	.....	.....
groep 6:	.....	.....
groep 7:	.....	.....
groep 8:	.....	.....

Schoolsport

27. Aan welke schoolsport, georganiseerd door de school, de gemeente en/of de huiswerkbegeleiding, kunnen de leerlingen uit groep 7 meedoen? Wilt u per activiteit aangeven hoe vaak deze per schooljaar wordt georganiseerd? *Hier zijn meer antwoorden mogelijk.*

	Nooit	1x per jaar	enkele keren per jaar	(vrijwel) maandelijks	(vrijwel) wekelijks	(vrijwel) dagelijks
Sportdagen	❑	❑	❑	❑	❑	❑
schoolsporttoernooien, tegen leerlingen van de eigen school	❑	❑	❑	❑	❑	❑
schoolsporttoernooien, tegen leerlingen van andere scholen	❑	❑	❑	❑	❑	❑
sportactiviteiten na schooltijd (bijvoorbeeld sportinstuif, streetdance)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
Sportactiviteiten tijdens de pauze	❑	❑	❑	❑	❑	❑
sportkennismakingslessen of sportclinics	❑	❑	❑	❑	❑	❑

	Nooit	1x per jaar	enkele keren per jaar	(vrijwel) maandelijks	(vrijwel) wekelijks	(vrijwel) dagelijks
schoolsportclub die verbonden is aan de school	❑	❑	❑	❑	❑	❑
schoolfitness (bijvoorbeeld met fitnesstoestellen of aerobics)	❑	❑	❑	❑	❑	❑
anders, namelijk		❑	❑	❑	❑	❑
anders, namelijk		❑	❑	❑	❑	❑

28. Hoeveel leerlingen van deze school(locatie) maken in een reguliere schoolweek gemiddeld gebruik van het schoolsportaanbod? Sportdagen niet meetellen.

❑ ..... *leerlingen*

29. Tegen welke belemmeringen of beperkingen loopt de school aan bij het organiseren van schoolsport? *Hier zijn meer antwoorden mogelijk.*

❑ geen belemmeringen of beperkingen
❑ onvoldoende binnenaccommodatie ter beschikkling
❑ onvoldoende buitenaccommodatie ter beschikking
❑ weinig andere scholen in de omgeving om gezamenlijk schoolsport te organiseren
❑ weinig belangstelling bij leerlingen
❑ weinig ondersteuning vanuit de eigen school
❑ weinig ondersteuning vanuit de gemeente
❑ weinig ondersteuning vanuit naburige sportverenigingen
❑ weinig ondersteuning vanuit naburige commerciële sportinstellingen
❑ anders, namelijk .....

Pauzes

30. Hoeveel minuten duren de pauzes voor groep 7? *Noteert u s.v.p. '0' als de betreffende pauze niet bestaat.*

	ochtend:	*lunch:*	*middag:*
groep 7	.....	.....	.....

31. Heeft de school een 'continurooster'?

❑ ja, de leerlingen blijven tijdens de lunchpauze over op school
❑ nee, de leerlingen gaan tijdens de lunchpauze naar huis
❑ nee, een aantal leerlingen blijft over op school en een aantal leerlingen gaat tijdens de lunchpauze naar huis

32. Is het voor de leerlingen mogelijk in de pauzes te bewegen en te sporten? *Hier zijn meer antwoorden mogelijk.*

❑ nee
❑ ja, tijdens de ochtendpauze
❑ ja, tijdens de lunchpauze
❑ ja, tijdens de middagpauze

33. Worden er tijdens de pauzes beweeg- en sportactiviteiten voor leerlingen georganiseerd/gestimuleerd?

❑ nee
❑ ja, namelijk .....

Samenwerking

34. Heeft de school een vakleerkracht lichamelijke opvoeding?

❑ nee -> gaat u verder met vraag 0
❑ ja

35. Is de groepsleerkracht aanwezig bij de lessen van de vakleerkracht?

❑ Ja
❑ nee

36. In hoeverre werkt de vakleerkracht(en) lichamelijke opvoeding samen met groepsleerkrachten? (coachen, afstemmen)

❑ niet
❑ incidenteel
❑ structureel

37. Heeft de school een sportcommissie?

- ❑ nee
- ❑ ja
- ❑ in ontwikkeling

38. Hoe vaak werkt de school samen met buitenschoolse sportaanbieders? *Hier zijn meer antwoorden mogelijk.*

	nooit	1x per jaar	enkele keren per jaar	(vrijwel) maandelijks	(vrijwel) wekelijks
Sportverenigingen	❑	❑	❑	❑	❑
Commerciële sportaanbieders (sportschool, fitnesscentrum)	❑	❑	❑	❑	❑
gemeente en/of (sport)buurtwerk	❑	❑	❑	❑	❑
anders, namelijk		❑	❑	❑	❑

39. Hoe denkt u over samenwerking met naburige sportverenigingen? *Hier zijn meer antwoorden mogelijk.*

- ❑ wij willen niet samenwerken met naburige sportverenigingen
- ❑ wij werken met succes samen met een aantal naburige sportverenigingen
- ❑ samenwerking biedt een mooie aanvulling op ons onderwijs
- ❑ daar hebben we plannen voor, maar het is er nog niet van gekomen
- ❑ het is moeilijk om contact te leggen met sportverenigingen
- ❑ samenwerking is gestart, maar verloopt moeizaam
- ❑ sportverenigingen beschikken over te weinig beschikbaar kader
- ❑ samenwerking is geen succes want verenigingsmensen zijn onvoldoende bekwaam voor het werken met kinderen in een onderwijssituatie
- ❑ nooit aan gedacht
- ❑ loopt via de gemeente / sportbureau
- ❑ anders, namelijk .....

40. Zijn er leerkrachten van uw school actief als trainer/begeleider bij sportverenigingen?

- ❑ nee
- ❑ ja

3+2=een fit idee
www.3plus2.nl
platform sport, bewegen en onderwijs

41. Werkt de school samen met een functionaris op het gebied van bewegen en sport die ook voor lokale sportorganisaties werkt (zogenaamde combinatiefunctionaris)?

- ❑ nee -> gaat u verder met vraag 43
- ❑ ja
- ❑ in ontwikkeling

42. Van waaruit is/wordt deze combinatiefunctionaris aangesteld?

- ❑ vanuit de school
- ❑ vanuit de gemeente
- ❑ vanuit één of meerdere sportverenigingen
- ❑ anders, namelijk .....

Beleid/belang bewegen en gezondheid

43. Geef voor de volgende uitspraken aan in welke mate u het hier mee eens of oneens bent?

			helemaal niet mee eens	niet mee eens	neutraal	mee eens	helemaal mee eens
A	De school voert een gericht beleid om het bewegen en sporten bij leerlingen te stimuleren		❑	❑	❑	❑	❑
B	De school voert een gericht beleid om overgewicht onder leerlingen te voorkomen/tegen te gaan		❑	❑	❑	❑	❑
C	Bij het verdelen van de financiële middelen heeft bewegen en sport prioriteit		❑	❑	❑	❑	❑
D	De vakleerkracht(en) lichamelijke lichamelijke opvoeding heeft (hebben) veel invloed op het beweeg- en sportgerichte beleid van de school	n.v.t. ❑	❑	❑	❑	❑	❑
E	Bij de inrichting van het schoolgebouw is rekening gehouden met het stimuleren van bewegen		❑	❑	❑	❑	❑
F	De schoolleiding vindt bewegen en sport belangrijk		❑	❑	❑	❑	❑
G	De vakleerkracht(en) lichamelijke opvoeding vindt (vinden) bewegen en sport belangrijk	n.v.t. ❑	❑	❑	❑	❑	❑

H	De groepsleerkrachten vinden bewegen en sport voor leerlingen belangrijk		❑	❑	❑	❑	❑
I	De leerlingen vinden bewegen en sport belangrijk		❑	❑	❑	❑	❑
j	De ouders/verzorgers vinden bewegen en sport voor hun kinderen belangrijk		❑	❑	❑	❑	❑
K	Bewegen en sport is populair bij de leerlingen		❑	❑	❑	❑	❑
L	De groepsleerkrachten zijn erg betrokken bij de (naschoolse) schoolsport		❑	❑	❑	❑	❑
M	(Naschoolse) schoolsport maakt deel uit van het taakbeleid van de school		❑	❑	❑	❑	❑
N	De leerkracht(en) lichamelijke opvoeding bij ons op school geldt (gelden) als goed voorbeeld wanneer het gaat om een actieve en gezonde leefstijl	n.v.t. ❑	❑	❑	❑	❑	❑
O	De groepsleerkrachten geven het goede voorbeeld wanneer het gaat om een actieve en gezonde leefstijl		❑	❑	❑	❑	❑
P	Het aanbieden van (naschoolse) schoolsport heeft op school prioriteit		❑	❑	❑	❑	❑
Q	Het aanbod aan sportactiviteiten voor de schoolgaande jeugd in deze wijk/gemeente is ruim voldoende		❑	❑	❑	❑	❑

Dit is het einde van de vragenlijst, wij danken u hartelijk voor uw medewerking.

Bijlage 5: Interviewleidraad semi-gestructureerd interview

1. Goedkeuring vragen voor het opnemen van het gesprek
    a. Is voor de uitwerking van het gesprek, er wordt niet openbaar gemaakt wie precies wat heeft gezegd

2. Welkom, aangeven met wie je in gesprek zit
    a. Naam, datum, functie
    b. Vraag of deze persoon ook de vragenlijst heeft ingevuld. Zo niet, probeer dan meteen een nieuwe afspraak te maken met de persoon die de vragenlijst heeft ingevuld
    c. Bedank aan het begin van het gesprek voor de deelname
    d. Geef aan waarom je dit gesprek voert
        i. We willen wat verder doorvragen op de inhoud van de vragenlijst
        ii. Een goed beeld krijgen van de school en wat er gebeurt op het gebied van bewegen, omdat naast het bewegingsonderwijs en de schoolsport ook schoolcontext medebepalend is voor beweeggedrag van de kinderen

3. Inleiding
    a. Het gaat om de situatie op de betreffende schoollocatie
    b. De school wordt niet afgerekend op de informatie
    c. De onderwerpen die aan bod komen (inhoud kort benoemen)
    d. De duur van het gesprek (max. 1 uur)
    e. Verslag van het gesprek wordt eerst voorgelegd aan de geïnterviewde
    f. Voor we beginnen: heeft u nog vragen?

4. Inhoud
    a. Lichamelijke opvoeding, bewegen en sport
        i. Bekijk welke specifieke doelen van belang zijn, vraag hier op door: ‘waarom zijn ze belangrijk, heeft de (vak)leraar veel invloed op de effecten? Ervaart de school de effecten?’(vraag 24 in de vragenlijst)
        ii. Als er een vakdocent bewegingsonderwijs is, wat is dan zijn/haar rol buiten het bewegingsonderwijs om: wat doet die en wat wordt er verwacht als het gaat om stimuleren bewegen van kinderen buiten gym om?
    b. Schoolsport
        i. Hoe belangrijk vindt de school schoolsport en leg uit?
    c. Hoe gaat de samenwerking op het gebied van sport?
        i. Vakleraar
        ii. Brede school
        iii. BSO (Buitenschoolse opvang)
        iv. Lokale verenigingen
    d. Beleid/ belang van bewegen en gezondheid
        i. Wat is de houding van de school t.o.v. bewegen in en om school?
        ii. Hoeveel tijd besteed de school aan ‘beweegbeleid’? Onder beweegbeleid verstaan we de keuzes die worden gemaakt op het gebied van bewegen en de inrichting daarvan.
    e. Overig

i. Denk je dat er een mogelijke meerwaarde van bewegen voor fysieke, cognitieve, sociaal-emotionele ontwikkeling kinderen

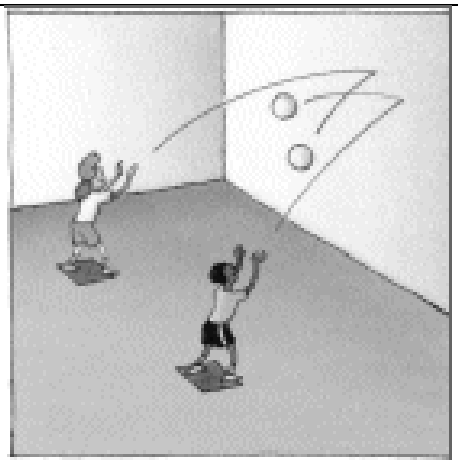
f. Ruimte voor eigen specifieke vragen n.a.v. de ingevulde vragenlijst

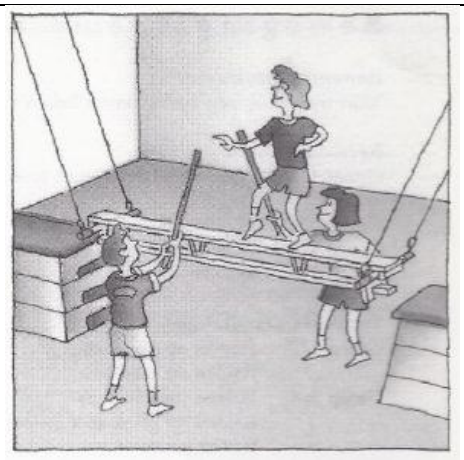
5. Afronding, vragen of de geïnterviewde nog onderwerpen heeft die van belang zijn en niet besproken zijn

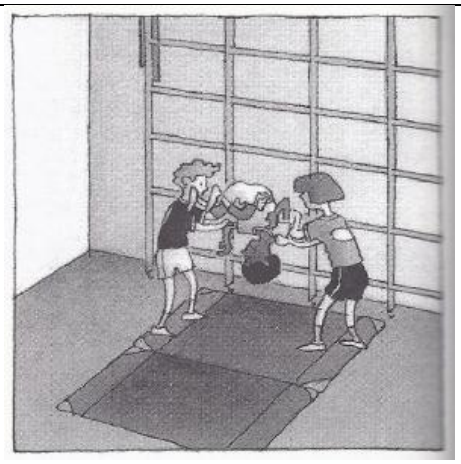
6. Afsluiten, bedanken voor de tijd

7. Vragen of je contact mag zoeken als er nog zaken onduidelijk zijn

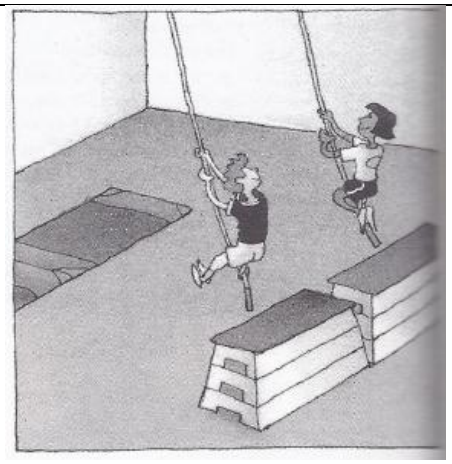
Bijlage 6: Gemeten activiteiten met Beleves

Jongleren; Kaatsenballen: samen via de muur met twee kleine handballen	
Arrangement: • Een kale muur als kaatswand • Twee kleine handballen • Twee leerlingen • Twee gooiplaatsen 3 m van de muur en 2 m uit elkaar.	**Opdracht:** Gooi de ballen tegelijkertijd naar de muur zodat de medespeler de bal kan vangen.
Niveau: 0. Gooit de bal zo tegen de muur dat de ander moeilijk de bal kan vangen en vangt de aankomende bal meestal niet 1. Gooit zo tegen de muur dat de ander zonder veel verplaatsing de bal kan vangen en vangt eenvoudig aangegooide ballen 2. Gooit zo tegen de muur dat de ontvanger de bal zonder verplaatsing kan vangen en vangt ook moelijker aangegooide ballen 3. Past het tempo van de gooi aan het niveau van de vanger aan en vangt ook moeilijk aangegooide ballen	

Balanceren; Gaan over een instabiel balanceervlak	
Arrangement: • Bank verhoogd tussen twee ophangpunten; er is een kleine (zwaai)beweging van de bank mogelijk. • Kast als opstapplaats • Twee hulpverleners (met stokken)	**Opdracht:** Loop over de bank naar de andere kant.
Niveau: 0. Kan niet zonder hulp lopen over het instabiele balanceervlak 1. Loopt zonder hulp over het instabiele balanceervlak 2. Loopt zonder balansverstoring over het instabiele balanceervlak 3. Loopt in een aan de (zwaaiende) beweging van de bank aangepast tempo over het instabiele balanceervlak	

Over de kop gaan; Muursalto	
Arrangement: • Twee matten (landingsmat) • Wandrek	**Opdracht:** Zet op een sport af en maak, met ondersteuning van twee kinderen, een salto achterover.
Niveau: 0. Kan niet achterover over de kop met hulp 1. Komt rond met ondersteuning van leerkracht in samenwerking met kinderen 2. Komt vlot rond met ondersteuning van kinderen 3. Komst gemakkelijk rond met weinig ondersteuning, markt zich op het juiste moment klein en strekt vervolgens weer uit	

Mikken; Gooien op korf/basket in wedstrijdverband (vijven)	
Arrangement: • Korf/basket op 2,5 meter hoogte • Een start-mikplaats op 2,5 meter • Een grote bal • Drie spelers per korf	**Opdracht:** Wie gooit de val het eerste vijf keer in de korf? De eerste speler start vanaf de mikplaats, is de bal raak dan mag je nog een keer vanaf de mikplaats. Is de bal mis dan probeert de volgende speler de bal zo snel mogelijk af te vangen en te gooien vanaf de afvangplaats. Daarna volgt de derde speler.
Niveau: 0. Kan onder de wedstrijdspanning de bal meestal niet in de korf mikken en reageert pas als de misgegooide bal op de grond komt 1. Gooit op een afvangpositie van 1,5 m van de korf geregeld raak en reageert pas als de bal niet in de korf gaat 2. Gooit op een afvangpositie op 2 m van de korf geregeld raak en wacht op de al in het verlengde van de richting van de mikpoging 3. Gooit de bal vanaf 2,5 m geregeld raak en reageert snel op een wegspringende bal van de korf	

Zwaaien; Synchroon zwaaien	
Arrangement: • Twee kasten naast elkaar op zodanige afstand van de touwen dat er net op de knoop in de touwen gespringen kan worden • Twee matten tegen elkaar zodat er bij twee touwen goed geland kan worden • Twee touwen met een knoop	**Opdracht:** Ga met z'n tweeën op de kasten staan, spring tegelijkertijd in het touw op de schotel en zwaai vijf keer heen en weer met halve draaien en probeer precies gelijk te zwaaien
Niveau: 0. Kan niet regelmatig zwaaien 1. Zwaait regelmatig gelijk met de anderen 2. Zwaait regelmatig, waarbij iedere keer een halve draai wordt gemaakt 3. Corrigeert onregelmatigheden van anderen in de eigen zwaai	

Springen; Wendsprong vanuit minitramp	
Arrangement: • Kast (min één deel) in de breedte • Minitramp ervoor als afzetplaats • Landingsmat erachter • Aanloop 7 meter over de grond	**Opdracht:** Loop rustig naar de kast, zet met twee voeten af op de trampoline, zet je handen zó (in het verlengde van de aanloop) neer, spring over de kast en land met je gezicht in der richting waar je vandaan komt.
Niveau: 0. Springt op de kast of raakt de kast bij het passeren 1. Sprint over de kast en steunt op de handen en landt in balans 2. Springt over de kast en steunt op de handen, de heupen zijn tijdens de steunfase boven de armen 3. Zweeft aan naar de kast, zet af met de handen waardoor er een afzweeffase ontstaat en landt in balans	